

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 9-10 grudnia 2013 r. na kierunku „pedagogika” prowadzonym w ramach nauk społecznych i humanistycznych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanych w formie stacjonarnej i niestacjonarnej na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Bożena Muchacka - członek PKA

członkowie:

prof. dr hab. Iwona Chrzanowska

ekspert merytoryczny

prof. dr hab. Amadeusz Krause

ekspert merytoryczny

mgr inż. Katarzyna Nowak

ekspert do spraw formalno-prawnych

Patrycja Florczuk

ekspert do spraw studenckich.

Krótką informacją o wizytacji

Załącznik nr 3)

Polska Komisja Akredytacyjna po raz kolejny oceniała jakość kształcenia na wizytowanym kierunku z własnej inicjatywy. Kierunek studiów „pedagogika” PKA wizytowała 14.02.2008. Uwag i zaleceń nie wskazano.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni oraz Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, wizytacji infrastruktury dydaktycznej oraz przeglądu prac dyplomowych wraz z ich recenzjami oraz prac etapowych.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów została opracowana w oparciu o Misję i Strategię Uniwersytetu (Uchwała Nr 794 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 25 marca 2009 r., której celem jest m.in. kształcenie w ramach 3- stopniowych studiów, na studiach podyplomowych oraz innych formach kształcenia ustawicznego, wykazując troskę o jakość kształcenia, zacieśnienie współpracy z podmiotami gospodarczymi, integrowanie społeczności Uniwersytetu w przekonaniu, że każdy z jej członków jest współodpowiedzialny

¹ Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

za losy całej uczelni, integrowanie społeczności akademickiej Białegostoku poprzez zacieśnienie współpracy naukowej i dydaktycznej pomiędzy uczelniami, a także Misję i strategię rozwoju Wydziału Pedagogiki i Psychologii (Uchwała Nr 28 Rady Wydziału z dnia 25 kwietnia 2013 r.). Misją Wydziału jest odchodzenie od „usługi edukacyjnej” a zмирanie w kierunku budowania wrażliwości społecznej oraz kreatywności myśli i działań studentów oraz pracowników. Koncepcja kształcenia na kierunku pedagogika opiera się na założeniach dwóch współczesnych teorii: pedagogiki emancypacyjnej oraz pedagogiki konstruktywizmu i konektywizmu. Była ona podstawą do opracowania programu kształcenia studiów pierwszego i drugiego stopnia, który w zakresie pozyskiwanej przez studentów wiedzy, umiejętności i kompetencji dostosowany jest do profilu ogólnoakademickiego lecz także do wymagań pracodawców.

Oferta kształcenia proponowana w ramach kierunku pedagogika, studiów pierwszego jak i drugiego stopnia jest dostosowana do potrzeb i oczekiwań lokalnego rynku pracy. Kształcenie realizowane jest w ramach specjalności: na studiach I stopnia: *Pedagogika resocjalizacyjna, Pedagogika rewalidacyjna, Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, Edukacja dla Bezpieczeństwa, Animacja kultury z arteterapią, Edukacja medialna, Edukacja wizualna, Przedszkolna i wczesnoszkolna* a na studiach II stopnia: *Pedagogika resocjalizacyjna, Pedagogika rewalidacyjna, Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, Edukacja dla Bezpieczeństwa, Pedagogika wczesnoszkolna, Pedagogika przedszkolna, Menadżer oświaty, Animacja kultury z arteterapią, Pedagogika regionalna i międzykulturalna*. Ofertę tę można uznać za zróżnicowaną, ale także innowacyjną w kontekście współczesnych tendencji zmian związanych z ogólnościowymi trendami, jak i działaniami podejmowanymi przez MEN w Polsce.

- 2) wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

W ustalaniu i doskonaleniu koncepcji kształcenia na kierunku pedagogika, studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim biorą udział interesariusze zewnętrzni. Interesariuszami zewnętrznymi są przedstawiciele instytucji społecznych, organizacji i fundacji funkcjonujących w województwie podlaskim. Są to potencjalni pracodawcy absolwentów kierunku *pedagogika*. Do powołanych w roku akad. 2012/2013 Rad Programowych dla każdej proponowanej specjalności na studiach I i II stopnia zaproszono przedstawicieli różnych instytucji (m.in.: dyrektorów szkół i przedszkoli, nauczycieli, przedstawicieli: kuratorium, instytucji kultury, pracownika zakładu poprawczego), którzy czynnie brali udział w opracowywaniu planu i programu studiów. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi polega na bezpośrednich spotkaniach w uczelni, podczas których wyrażają oni opinie o programie studiów danej specjalności. Spotkania i konsultacje związane z tym procesem odbywały się regularnie, były merytoryczne i efektywne, co wynika z prowadzonej dokumentacji. Także absolwenci, którzy uczestniczyli pośrednio w kształtowaniu programu kształcenia, wypełniali Ankiety absolwenta (Uchwała nr 1170 Senatu UwB z dnia 21 grudnia 2011).

W procesie opracowywania i konstruowania programów i planów studiów na kierunku pedagogika uczestniczą także interesariusze wewnątrzni. Interesariusze wewnątrzni – studenci, którzy uczestniczyli pośrednio w kształtowaniu programu kształcenia, wypełniając Ankiety ewaluacyjne (Uchwała nr 1170 Senatu UwB z dnia 21 grudnia 2011), ale także wyrażali swoje opinie, oceny i postulaty bezpośrednio – m.in. uczestnicząc: w Otwartych Spotkaniach Konsultacyjnych (w roku akademickim 2012/2013 odbyło się kilka takich spotkań poświęconych modyfikacji programów kształcenia, które przyjęto do realizacji od

roku 2013/2014), opiniując plany i programy kształcenia a także uczestnicząc w posiedzeniach Rad Programowych Specjalności, jak również Wydziałowej Komisji ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego są członkami Rady Wydziału i biorą udział w przyjmowaniu przez to gremium uchwał dotyczących procesu kształcenia.

Przedstawiciele studentów obecni na spotkaniu z ZO PKA przekazali informację, że ich opinie i pomysły brane są pod uwagę przez nauczycieli akademickich pracujących przy ustalaniu programów kształcenia. Z dokumentów przedstawionych przez Władze Wydziału wynika, że studenci mają możliwość wyrażania swoich opinii dotyczących m.in. planów i programów studiów biorąc udział w Otwartych Spotkaniach Konsultacyjnych, jednakże studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA tylko w nielicznych przypadkach posiadali informację o takich spotkaniach i możliwości uczestniczenia w nich.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego² W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Założona koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku Pedagogika jest ściśle powiązana z misją Uczelni oraz ze strategią jednostki. Oferta kształcenia na kierunku pedagogika, studia II stopnia o profilu ogólnoakademickim jest w wystarczającym stopniu zróżnicowana, jak również innowacyjna.

2) Wydział współpracuje z wieloma placówkami oświatowymi i edukacyjnymi oraz z innymi instytucjami, których opinie i sugestie są brane pod uwagę w ocenie i doskonaleniu koncepcji kształcenia na kierunku pedagogika. W przygotowywanie koncepcji i programu kształcenia zaangażowani są interesariusze wewnętrzni i przedstawiciele studentów.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

- 1) Zakładane przez jednostkę cele i efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Wydział Pedagogiki i Psychologii UwB na kierunku pedagogika, studia I i II stopnia zgodnie z treścią istniejących dokumentów, od roku 2012 (uchwała nr 1228 Senatu UwB z dn. 25.04.2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie w Białymstoku, załącznik nr 12 i 13) realizuje proces kształcenia zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji. Uczelnia dysponuje dokumentami, które wskazują na podjęcie zadań związanych z definiowaniem efektów kształcenia, celów oraz treści zgodnie z wymaganiami KRK. Przyjęte efekty kształcenia zgodne są również z przyjętą misją i strategią Uczelni i Wydziału PiP. Odnosi się to do efektów definiowanych dla obu stopni studiów (I i II). Zarówno na I, jak i II stopniu studiów wybranym profilem kształcenia jest profil

² według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

ogólnoakademicki. WPiP Uniwersytetu w Białymstoku realizuje od roku akademickiego 2012/2013 program kształcenia oparty na kierunkowych efektach kształcenia zdefiniowanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 2 listopada 2011 r. w sprawie *Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego* (Dz. U Nr 253, poz. 1520) oraz rozporządzenia MNiSW dn. 4 listopada 2011 r. w sprawie *wzorcowych efektów kształcenia* (Dz. U Nr 253, poz. 1521, z późn. zm.). Wśród realizowanych specjalności na studiach I stopnia wymienić można: *Animację kultury z arteterapią, Pedagogikę resocjalizacyjną, Pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą, Rewalidację, Pedagogikę przedszkolną i wczesnoszkolną, Edukację medialną, Edukację wizualną* (od roku 2013/2014 Uchwałą Senatu z dn. 17.04.2013), *Edukację dla bezpieczeństwa*. Na studiach II stopnia specjalnościami, w ramach których realizowane jest kształcenie są: *Pedagogika regionalna i międzykulturowa* (od roku 2013/2014 Uchwała Senatu nr 1392 z dn. 17.04.2013 r.), *Animacja kultury z arteterapią, Pedagogika resocjalizacyjna, Rewalidacja, Pedagogika przedszkolna, Pedagogika wczesnoszkolna, Menedżer oświaty* (od roku 2013/2014), *Edukacja dla bezpieczeństwa, Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza*. Wśród wskazanych specjalności wątpliwość budzi specjalność *Rewalidacja* realizowana na studiach I i II stopnia, gdyż w założeniu i w kontekście propozycji programowej związana jest ona z kierunkiem pedagogika specjalna, w ramach którego nie jest prowadzone kształcenie na WPiP UB. Istnieje konieczność rezygnacji z kształcenia na specjalności *Rewalidacja* na kierunku pedagogika. Z dokumentacji udostępnionej podczas wizytacji, a także z rozmów prowadzonych z władzami WPiP UwB wynika, że Jednostka ma obecnie tego świadomość, a nabór na specjalność nie jest już prowadzony. Na studiach I stopnia nie są kształceni studenci w ramach specjalności, niemniej na II stopniu studiów kończy kształcenie (II rok studiów niestacjonarnych) 37 osobowa grupa studentów.

Specjalności *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, Edukacja wizualna* realizowane w ramach studiów I stopnia na kierunku pedagogika uwzględniają wymagania ujęte w rozporządzeniu z dn. 17 stycznia 2012 r. w sprawie *standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz. U z 2012 r., poz. 131). Specjalności te na studiach II stopnia nie dają kwalifikacji nauczycielskich, są jedynie uzupełnieniem kształcenia na studiach I stopnia, tak by umożliwić kandydatom uzyskanie stopnia zawodowego magistra.

Sporządzone matryce efektów kształcenia przyporządkowują efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznym przedmiotom/modułom kształcenia realizowanym w ramach programów kształcenia. Odnoszą się one w przypadku studiów I stopnia do modułu: ogólnouczelnianego, podstawowego, fakultatywnego, kierunkowego, specjalnościowego, dyplomowego, praktyk zawodowych, w przypadku studiów II stopnia efekty przyporządkowano modułom: podstawowemu, kierunkowemu, metodologicznemu, specjalnościowym, zajęć do wyboru i dyplomowemu. W dokumentację odnoszącą się do przypisania efektów kształcenia modułom kształcenia wkradł się błąd, polegający na braku 19 efektu z kategorii wiedza zawartego we wzorcowych efektach kształcenia, widnieje on jednak w sylabusach przedmiotów m.in. *Filozofia*, co dowodzi pomyłki edytorskiej. Władze Jednostki zostały o tym poinformowane i zobowiązały się do dokonania stosownej korekty.

Uznać również należy, że efekty kształcenia zostały poprawnie przypisane do obszarów nauki (społecznych i humanistycznych). Efekty są zgodne z profilem ogólnoakademickim zadeklarowanym przez Jednostkę do realizacji oraz poziomem kształcenia (studia I i II stopnia). Nie ma zastrzeżeń do spójności kierunkowych i przedmiotowych efektów kształcenia. Przyjęte efekty kształcenia są dostępne ogółowi społeczności akademickiej WPiP UwB poprzez zamieszczenie ich na stronie internetowej jednostki, w programie USOS zamieszczone są wszystkie sylabusy przedmiotów/modułów kształcenia.

W odniesieniu do wcześniejszych programów kształcenia, które wciąż obowiązują na III roku kształcenia na kierunku pedagogika, studia I stopnia realizowanym na WPiP UwB należy

stwierdzić ich zgodność ze standardami kształcenia obowiązującymi przed wejściem w życie KRK. W przypadku specjalności nauczycielskiej realizują one również stosowne wymagania zawarte w przepisach prawa.

W przypadku wcześniejszych programów kształcenia na kierunku pedagogika studia I i II stopnia, poza wspomnianą specjalnością *Rewalidacja*, która nie powinna zostać uruchomiona na kierunku pedagogika, tylko na kierunku pedagogika specjalna, do prowadzenia którego Jednostka nie ma uprawnień, nie ma zastrzeżeń związanych z możliwością realizacji celów i efektów kształcenia zgodnie ze standardami kształcenia wynikającymi z rozporządzenia MNiSW z dn. 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków jakie musi spełnić uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166, z późn. zm.), a także rozporządzenie MEN z 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. W przypadku programów realizowanych wcześniej zastrzeżenia budzą jedynie efekty kształcenia w ramach realizowanej na kierunku pedagogika studia I i II stopnia specjalności *Rewalidacja*, ze wspomnianych wcześniej powodów

W kontekście analizy dokumentacji uznać należy, że efekty kierunkowe i modułowe, poza wspomnianą specjalnością *Rewalidacja*, są możliwe do osiągnięcia. Dotyczy to również praktyk realizowanych w ramach specjalności pedagogicznych i nauczycielskich. Realizowanym praktykom przypisano poprawnie sformułowane cele i efekty kształcenia. Organizacja przebiegu praktyk, w tym sposób weryfikacji efektów kształcenia nie budzą zastrzeżeń.

- 2) efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,

Efekty kształcenia przyjęte przez WPiP UB na kierunku pedagogika są zgodne z wzorcowymi efektami kształcenia dla kierunku pedagogika (zgodnie z treścią rozporządzenia z dn. 2 listopada 2011 r.) tym samym uznać należy, iż są sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. Poszczególne efekty kształcenia poprawnie przypisano do wyodrębnionych przedmiotów/modułów kształcenia. Właściwe jest nasycenie efektów kształcenia w odniesieniu do programu kształcenia na studiach I i II stopnia.

Z opinii przedstawionej przez studentów w trakcie spotkania z ZO PKA wynika, że studenci otrzymują drogą mailową sylabusy przedmiotów, które realizują w poszczególnych semestrach, a także mają do nich dostęp poprzez system USOS. Sylabusy zawierają zakładane efekty kształcenia przypisane do poszczególnych przedmiotów, które jak wynika z opinii studentów są dla nich zrozumiałe.

- 3) jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Program kształcenia na kierunku studiów „pedagogika” realizowany jest z wykorzystaniem różnych form dydaktycznych: wykładów, ćwiczeń, warsztatów, seminariów. Program kształcenia obejmuje obowiązkowe praktyki zawodowe, które mają różnicowany charakter. Ich celem jest przygotowanie studentów do wykonywania przyszłej pracy zawodowej oraz nabycie stosownych kompetencji i umiejętności. Szczegółowe zasady realizacji praktyk określają dokumenty Uczelni oraz Regulamin studenckich praktyk zawodowych uchwalony przez Radę Wydziału.

Proces dyplomowania został ustalony w „Regulaminie studiów” oraz w nowo powstałej procedurze dyplomowania określonej Uchwałą nr 77 Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii z dnia 6 grudnia 2013 r., której celem jest określenie warunków, trybu i sposobu przygotowania pracy dyplomowej oraz ważnych terminów realizacji przez studenta, promotora, recenzenta i dziekana różnych zadań w procesie przygotowania i obrony pracy dyplomowej.

Oglądowi poddano losowo wybrane karty okresowych osiągnięć studenta oraz protokoły zaliczenia przedmiotu. Dokumenty te są sporządzane zgodnie wymogami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188).

Podobnie w wybranych losowo teczkach absolwentów znajdują się wymagane dokumenty związane ze złożeniem egzaminu dyplomowego (protokoły egzaminu dyplomowego i recenzje prac dyplomowych).

Na WPiP UwB zgodnie z uchwałą nr 71 Rady Wydziału PiP UwB z dn. 7.11.2013 powołana została Wydziałowa Komisja ds. ewaluacji efektów kształcenia. Zgodnie z treścią uchwały powołano Komisję w składzie: przewodniczący i 7 członków. Określono zakres kompetencji Komisji, do których zaliczono: opracowanie procedur ewaluacji efektów kształcenia osiąganych przez studentów, w tym określenie: przedmiotu i zakresu procedury, kryteriów stosowanych przy ewaluacji, sposobów ewaluacji, źródeł weryfikacji efektów kształcenia; wypracowanie planu ewaluacji efektów kształcenia osiąganych przez studentów w zakresie: modułu/przedmiotu kształcenia, seminarium dyplomowego, praktyk studenckich; przeprowadzenie ewaluacji efektów kształcenia osiąganych przez studentów według wypracowanej procedury w zakresie wybranych: modułów/przedmiotów kształcenia, seminarium dyplomowego, praktyk studenckich; dokonanie analizy wyników ewaluacji efektów kształcenia; sporządzenie raportu z przeprowadzonej ewaluacji. Z informacji zawartych w dokumencie wynika, że obecnie na WPiP UwB trwają dopiero przygotowania do stworzenia procedury. Nie można tym samym mówić o istnieniu spójnego systemu oceny efektów kształcenia. Nie oznacza to, że ocena efektów kształcenia na kierunku pedagogika studia I i II stopnia na WPiP UwB nie odbywa się. Istnieje szereg dokumentów, które potwierdzają istnienie zasad oceny efektów częściowych jak i końcowych kształcenia. Znajdują się one m.in. w Regulaminie studiów m.in. rozdział V *Zaliczenie roku* § 22-27 oraz rozdział XI *Ukończenie studiów, praca dyplomowa, egzamin dyplomowy* § 43-48. Odniesiono się w nich do ogólnych uregulowań dotyczących zaliczenia roku studiów oraz etapu studiów (w tym jego ukończenia). Informacje te są ogólnodostępne społeczności akademickiej. Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia na WPiP UwB zgodnie z informacją przekazaną w dokumentacji i pozyskaną podczas spotkań z władzami Wydziału, obejmuje również weryfikację zakładanych efektów kształcenia. Ramowy system oceny studentów, zgodnie z dokumentacją obejmuje: przedmioty kończące się egzaminem (forma pisemna lub ustna), zgodnie z zapisem nauczyciel akademicki przedstawia studentom na pierwszych zajęciach formę i sposób przeprowadzenia egzaminu. Przedstawia warunki uzyskania oceny pozytywnej; wymagania dotyczące zaliczeń z przedmiotów, które nie kończą się egzaminem (podstawa zaliczenia system ocen częściowych); kryteria ilościowe stosowane przy ocenie prac egzaminacyjnych pisemnych lub wypowiedzi ustnych i prac kontrolnych (podany jest odsetek liczby punktów wymaganych do uzyskania poszczególnych ocen); praktyki – opiekun praktyk precyzuje na podstawie programu praktyki wymagania dokumentacyjne, dokonuje zaliczenia praktyki na podstawie oceny opiekuna z placówki, przedstawionej dokumentacji i ewentualnej rozmowy ze studentem; e-learning prowadzony jest w ramach godzin przewidzianych planem studiów dla danego przedmiotu.

Informacje te, a dotyczące oceny efektów kształcenia i możliwości ich weryfikacji w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów/modułów kształcenia powinny być również

zawarte w sylabusach przedmiotowych/modułowych. Analiza kompletu sylabusów dla studiów I i II stopnia na kierunku pedagogika realizowanych na WPiP UwB wskazuje, że nie wszystkie założenia WSZJK znajdują w nich odzwierciedlenie. W wielu sylabusach brak jest np. informacji na temat warunków i kryteriów weryfikacji efektów kształcenia. W sylabusach przedmiotów/modułów kształcenia znajdują się jedynie informacje dotyczące formy zaliczenia: egzamin, zaliczenie na ocenę. Nie wskazano jednak jakie warunki musi spełnić student aby uzyskać poszczególne możliwe noty (wskazane w regulaminie studiów i WSZJK). W niektórych sylabusach znajdują się informacje dotyczące progowej wartości procentowej punktów, które musi osiągnąć student, by uzyskać minimalną notę pozytywną, nie ma jednak rozszerzonej informacji jakie są wymagania na kolejne oceny (zgodne z regulaminem studiów i WSZJK). Brakuje również informacji w jaki sposób weryfikowane będą efekty kształcenia odnoszące się do poszczególnych kategorii efektów kształcenia (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych). Nie wszystkie sylabusy zawierają wskazanie czy egzamin, zaliczenie na ocenę będzie miało formę ustną czy pisemną (w przypadku zaliczenia w formie pisemnej czy będzie to test złożony z zadań otwartych, czy zamkniętych itp.). Istnieje zatem konieczność doprecyzowania informacji, gdyż w obecnym kształcie nie dają one czytelnej i jednoznacznej informacji odnoszącej się do sposobów weryfikacji efektów kształcenia. Informacje zawarte w sylabusach są zbyt ogólne i niejednoznaczne zwłaszcza dla studentów. Niemniej studenci, podczas spotkania z zespołem wizytującym stwierdzili, że w przypadku większości przedmiotów już na początku ich realizacji znają kryteria zaliczenia przedmiotu oraz składania egzaminu. Zaznaczyć należy, że ustna informacja, którą zgodnie z założeniami WSZJK przekazuje nauczyciel akademicki na pierwszych zajęciach jest dobrym zwyczajem, niemniej powinna ona zostać zapisana w sylabusie, tak by była dostępna dla wszystkich tych, którzy nie uczestniczyli w pierwszych zajęciach, studentów przenoszących się z innych uczelni itp.

Z analizy wybranych losowo prac etapowych wynika, że na WPiP UwB stosowane są zróżnicowane formy weryfikacji efektów kształcenia, umożliwiające jednocześnie ocenę efektów kształcenia odnoszących się do wszystkich kategorii efektów. Tym samym uzupełnienie, o którym mowa dotyczy kwestii formalnej weryfikacji efektów kształcenia, która ma miejsce na kierunku pedagogika studia I i II stopnia realizowanego na WPiP UwB.

Kolejnym elementem oceny efektów kształcenia jest ocenianie końcowe, związane z procesem dyplomowania. W przypadku WPiP UwB jest ono jego konsekwencją. Informacje na temat samego procesu dyplomowania, jak i kryteriów oceniania końcowego znaleźć można w Regulaminie studiów (rozdział XI § 43-48). Regulamin odnosi się do najważniejszych etapów procesu dyplomowania i samego egzaminu dyplomowego, w tym: wyboru seminarium i promotora (w tym zewnętrznego), zapisu na seminarium, wyboru i zatwierdzenia tematu pracy, przypadków zmiany tematu i promotora, wymagań związanych z przygotowaniem pracy licencjackiej i magisterskiej, warunkami złożenia pracy i przystąpienia do egzaminu, formy egzaminu dyplomowego, sposobu wyliczenia oceny końcowej na dyplomie.

Oceniając możliwość osiągnięcia kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia oraz przejrzystość całego systemu, wskazać należy w pierwszej kolejności na brak przełożenia założeń WSZJK związanych z weryfikacją efektów kształcenia na sposób przygotowania jednego z podstawowych dokumentów związanych z procesem kształcenia, którym jest sylabus przedmiotu/modułu kształcenia. Skutkuje to brakiem przejrzystości, czytelności i jednoznaczności reguł, zwłaszcza w odniesieniu do kryteriów oceny efektów częściowych. Choć ponownie zaznaczyć należy, że w efekcie analizy wybranych losowo prac etapowych (częściowych) nie można mieć żadnych zastrzeżeń co do zróżnicowania ich form oraz możliwości weryfikowania efektów kształcenia przyporządkowanych wszystkim kategoriom efektów (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych). Brakuje jednak

ogólnych ustaleń dotyczących warunków jakie należy spełnić aby uzyskać określoną ocenę, wskazaną w regulaminie studiów (dotyczy to efektów cząstkowych).

W mniejszym stopniu dotyczy to oceny efektów kształcenia w ramach praktyk zawodowych. Praktyka zawodowa stanowi element obligatoryjny dla specjalności realizowanych na WPiP UwB. W regulaminie praktyk, rozdział V *Zaliczenie praktyk*, sformułowano ogólne informacje dotyczące: osoby odpowiedzialnej za ocenę praktyki, warunków jakie musi spełnić praktykant w tym: przedłożenia przez studenta potwierdzenia dyrektora placówki o terminie realizacji praktyki; przedstawienia w formie pisemnej opinii i oceny opiekuna praktyki z ramienia placówki (zawierającej spostrzeżenia dotyczące: postawy, wiedzy, poziomu zaangażowania w wykonywaną pracę, punktualności oraz merytorycznego przygotowania studenta); przedstawienia przez studenta wymaganej dokumentacji i ewentualnie ustnej opinii studenta na temat przebytej praktyki. Brakuje jednak w tych dokumentach informacji szczegółowych na temat kryteriów oceny praktyk zawodowych studentów kierunku pedagogika realizowanych na WPiP UwB, choć wyodrębnionym formom praktyki zawodowej przyporządkowano efekty kształcenia z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Istnieją również sylabusy dla każdej formy praktyki, jednakże w punkcie odnoszącym się do zaliczenia przedmiotu brak jest informacji dotyczących podstaw formułowanej opinii o stopniu realizacji wskazanych efektów kształcenia.

Na WPiP UwB kierunku pedagogika realizowane jest kształcenie z wykorzystaniem metody online (Uchwała Senatu nr 1110 z 25 maja 2011 r.). W załączniku do Uchwały Senatu znajdują się informacje dotyczące zasad prowadzenia zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Odnoszą się one m.in. do: konieczności odbycia szkolenia przez nauczycieli akademickich realizujących zajęcia w wykorzystaniem kształcenia online; przygotowania i realizacji zajęć; wspomagania procesu kształcenia (studentów i nauczycieli akademickich przez [Sekcję Multimedialna Uczelnia](#)); monitorowania realizacji e-zajęć. Z danych (dokumentów przedstawionych przez władze Wydziału) wynika, że szkolenia nauczycieli akademickich mają miejsce (w 2010 r szkolenie związane z realizacją zajęć w formie e-learningowej ukończyło 27 osób). Prowadzone są również prace w efekcie realizowanych badań dotyczące podnoszenia jakości kształcenia w ramach realizowanych zajęć z wykorzystaniem e-learningu i form pośrednich blended learningu. W ramach kształcenia na odległość zostały przygotowane odpowiednie dokumenty dotyczące realizacji zajęć (scenariusze zajęć, karty zgłoszeniowe zajęć), porządkujące i ujednolicające proces kształcenia. Sposób przygotowania zajęć zakłada różnorodność form kształcenia, odnosi się do celów i efektów kształcenia. Analiza procesu oceny stopnia realizacji efektów kształcenia cząstkowych w przypadku zajęć realizowanych w formie online, wskazuje, że podlega on takim samym unormowaniom jak proces oceny zajęć realizowanych w gmachu Jednostki w kontakcie synchronicznym z wykładowcą.

Oceniając skalę i przyczyny odsiewu za lata 2011-2013 zauważyć można, że w przypadku studiów stacjonarnych I stopnia wskaźniki odsiewu utrzymują się na podobnym poziomie. Dla I roku studiów wynoszą w porządku chronologicznym: 24,68% i 20,52%, dla II roku 5,52% i 5,52%, dla III roku wyższe są w roku 2012/2013 – 6,19% w porównaniu do roku wcześniejszego – 1,62%. Najczęstszą przyczyną zmniejszenia się liczby studentów na kierunku pedagogika, studia stacjonarne I stopnia są: dla I i II roku rezygnacja ze studiów oraz niewywiązanie się z obowiązków dydaktycznych, dla III roku niewywiązanie się z obowiązków dydaktycznych. Analogiczna analiza przeprowadzona dla studiów stacjonarnych II stopnia wskazuje po pierwsze na mniejsze wskaźniki odsiewu dla I roku studiów (na poziomie 9,65% i 7,86%). W przypadku II roku studiów II stopnia wskaźniki są zróżnicowane w roku 2011/2012 plasują się na poziomie zaobserwowanym w przypadku studiów I stopnia (zmniejszający się odsiew), natomiast w roku 2012/2013 wskaźnik odsiewu na II, kończącym kształcenie, roku okazał się wyższy niż w przypadku roku I studiów II

stopnia. Główną przyczyną odsiewu na studiach II stopnia w roku 2011/2012 było przeniesienie się na inną uczelnię, w 2012/2013 niezłożenie pracy dyplomowej. Warto, by Jednostka podjęła wysiłek rozpoznania jednostkowych przyczyn decyzji przeniesienia czy niepowodzeń dydaktycznych, celem sprawdzenia czy mają one związek z procesem kształcenia, jakością procesu kształcenia na kierunku. W przypadku studiów niestacjonarnych analizy wskaźników i przyczyn odsiewu przeprowadzono za analogiczne lata 2011-2013. W przypadku studiów I stopnia odnotowano podobną, jak w przypadku studiów stacjonarnych tendencję spadku wskaźnika wraz z kolejnymi latami kształcenia (I, II i III rok studiów). Wskaźniki przedstawiają się następująco: 2011/2012 – 15,3%, 6,01%, 4,37%; 2012/2013 – 33,08%, 21,54% i 18,46%. Wyraźnie jednak widoczny jest wzrost wskaźnika w roku 2012/2013. Jednostka dane te powinna poddać analizie. Wśród najczęstszych przyczyn odsiewu na studiach niestacjonarnych I stopnia można wskazać: dla I roku – rezygnację ze studiów, dla II i III – niewywiązanie się z obowiązków dydaktycznych. W przypadku studiów niestacjonarnych II stopnia wskaźniki odsiewu są, podobnie jak w przypadku studiów stacjonarnych niższe niż w przypadku studiów I stopnia. W roku akademickim 2011/2011 nie przekraczają 1% (0,73% dla I roku studiów i 0,97% dla II roku). W roku akademickim 2012/2013 są już znacznie wyższe i wynoszą dla I roku – 8,6%, dla II – 18,6%. W obu analizowanych latach 2011/2012 i 2012/2013 najczęstszą przyczyną odsiewu na I roku studiów niestacjonarnych II stopnia była rezygnacja ze studiów (lub niepodjęcie studiów), w przypadku II roku niezłożenie pracy dyplomowej (analogicznie 8,52% i 15,5%). Wskaźniki dotyczące niepowodzenia w ostatnim etapie kształcenia ponownie pojawiają się jako istotny powód nieukończenia kształcenia. Konieczna wydaje się dogłębna analiza jednostkowych przyczyn stanu rzeczy. Istotne w kontekście prowadzonej oceny jest to, że Jednostka dysponuje wszystkimi koniecznymi danymi, które przekazane zostały podczas wizytacji.

- 4) jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Istniejąca dokumentacja, jak i spotkania podczas wizytacji pozwalają stwierdzić, że Jednostka realizuje zadania związane z monitorowaniem losów absolwentów. W dokumentacji Biura Karier sformułowano czytelne i adekwatne do zadania cele badania losów absolwentów, wśród których znalazły się: ocena rozwoju kariery zawodowej absolwentów, stopień przygotowania absolwenta do funkcjonowania na rynku pracy, wpływ kształcenia na kierunku na rozwój osobisty absolwenta. Stosownie do sformułowanych celów przygotowane zostały ankiety dla absolwentów, stanowiące podstawę badań. W dokumentacji BK znajdują się raporty z realizowanych badań. Problemem jest to, że analizy prowadzone są łącznie dla absolwentów całej Uczelni nie zaś rozłącznie dla absolwentów poszczególnych kierunków w tym kierunków realizowanych na WPiP UwB. Z danych zawartych w raporcie wynika, że w badaniach uczestniczyli studenci kierunku pedagogika, jednakże sposób zbiorczego przedstawienia wyników uniemożliwia dokonanie analiz odnoszących się do absolwentów ocenianego kierunku, w tym również związanych z ich losami, jakością kształcenia i jej przełożeniem na sukces lub ewentualną porażkę zawodową absolwenta kierunku pedagogika na WPiP UwB.

Uczelnia prowadzi monitoring losów zawodowych absolwentów poprzez ankietyzację absolwentów po roku, a także 3 i 5 latach od ukończenia studiów. Studenci kończący studia, a także absolwenci mogą złożyć deklarację chęci uczestnictwa w badaniu drogą elektroniczną lub w dziekanatach. Ankiety te umożliwiają pozyskanie informacji pozwalających na ocenę teoretycznego i praktycznego przygotowania absolwentów do pracy, a także czy Uczelnia

daje możliwość studentom do rozwijania własnych zainteresowań. Z informacji przedstawionych przez Władzę Wydziału wynika, że obecnie akcja promocyjna dotycząca monitoringu losów zawodowych skierowana jest głównie do 3. roku studiów I stopnia oraz 2. roku studiów II stopnia, ponieważ są to roczniki, które zostaną objęte badaniem najszybciej. Jednakże z informacji uzyskanych od studentów w trakcie spotkania z ZO PKA wynika, że studenci słyszeli o pojęciu „monitoring losów zawodowych”, lecz nie znają celów badania, a także nie posiadają informacji o sposobie prowadzenia badania.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Losowo wybrane prace etapowe mają różnorodny charakter (testy, prace pisemne, prezentacje, projekty) są gromadzone w uczelni; każda z nich zawiera ocenę merytoryczną oraz uwagi oceniającego. Analiza tych prac pozwoliła stwierdzić, że weryfikowane są w nich wszystkie kategorie efektów kształcenia.

Prace dyplomowe studentów I i II stopnia kierunku pedagogika są tematycznie związane z kierunkiem studiów i specjalnościami. Ocena merytoryczna, metodologiczna i empiryczna w przejrzanych pracach jest zróżnicowana. Wiele prac oceniono bardzo wysoko ale wśród ocenianych znalazły się prace na niskim poziomie. Struktura większości prac jest typowa dla metodologii badań pedagogicznych, jednak tematyka nie zawsze wiąże się z realizowanymi w ramach studiów efektami kształcenia. Recenzje promotorów i recenzentów są sporządzone poprawnie pod względem merytorycznym, oceny nie zawsze są adekwatne, często zawyżone. Egzamin dyplomowy odbywa się poprawnie według przyjętego w uczelni wzorca.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Założone przez Jednostkę efekty kształcenia odnoszą się do programu studiów na kierunku pedagogika, studia I i II stopnia, są one również zbieżne z misją Uczelni i koncepcją kształcenia na kierunku. Od roku 2012/2013 Jednostka realizuje efekty kształcenia zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji i wzorcowymi efektami kształcenia dla kierunku pedagogika zgodnie z rozporządzeniem z dn. 2.11.2011 i 4.11.2011. Efekty kształcenia zostały prawidłowo przyporządkowane do wyodrębnionych obszarów nauk (humanistycznych i społecznych), zgodnie ze wskazanym profilem ogólnoakademickim dla kierunku pedagogika, studia I i II stopnia realizowanych na WPiP UwB. Opis efektów kształcenia dostępny jest społeczności akademickiej w formie drukowanej w dziekanacie Jednostki. Efekty kształcenia odnoszą się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dodatkowo dla specjalnościach nauczycielskich uwzględniają standard kształcenia nauczycieli z dn. 17.01.2012 r. (dla wcześniejszych programów z dn. 12 marca 2009 r.). Ocena powyższa wynika z analizy dokumentów odnoszących się do procesu kształcenia takich jak: matryca efektów kształcenia, opis efektów kształcenia, treść sylabusów przedmiotów/modułów kształcenia, dla których przyporządkowano określone efekty. W wykazie realizowanych w ramach kierunku pedagogika specjalności znajduje się specjalność *Rewalidacja*, która z racji swojego osadzenia w pedagogice specjalnej nie powinna być propozycją specjalności na kierunku pedagogika. Obecnie nabór na specjalność nie jest prowadzony, niemniej miał miejsce jeszcze do niedawna (obecnie na II roku studiów II stopnia kształcą się na tej specjalności 37 studentów). Zachodzą poważne obawy, co do ich kompetencji i kwalifikacji zawodowych.

Oprócz wskazanej specjalności nie ma zastrzeżeń do wcześniej realizowanych programów studiów na kierunku pedagogika, które realizowano zgodnie ze standardami kształcenia na

kierunku pedagogiki studia I i II stopnia (rozporządzenie z dn. 12.07 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166 z późn. zm.). Wskazane cele i efekty kształcenia nie budzą zastrzeżeń.

W matrycach kształcenia pominięto 19. efekt kształcenia w kategorii wiedza, jest to jednak błąd techniczny (edytorski), jak wynika z przeprowadzonych rozmów z władzami Jednostki. Efekt ten jest realizowany i wskazywany m.in. w sylabusie przedmiotu *Etyka zawodowa i ochrona własności intelektualnej*. W stosunku do wcześniej realizowanych programów kształcenia zastrzeżenia budzić może jedynie specjalność *Rewalidacja*, błędnie przypisana do kierunku pedagogika zamiast do kierunku pedagogika specjalna, tym samym w kontekście efektów kształcenia realizowane były w tym obszarze efekty kierunkowe dla kierunku pedagogika nie zaś pedagogika specjalna, co rodzi poważne wątpliwości dotyczące kwalifikacji i kompetencji absolwentów.

2) Efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne – Jednostka przyjęła wzorcowe efekty kształcenia dla kierunku pedagogika, studia I i II stopnia.

3) Przejrzystość systemu oceny efektów kształcenia budzi pewne wątpliwości. Związane to jest m.in. z brakiem spójności między deklaracjami zawartymi w WSZJK odnoszącymi się do możliwości oceny stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia, a informacjami zawartymi w sylabusach przedmiotów/modułów kształcenia. Sylabusy przedmiotów/modułów kształcenia nie są w dostatecznym stopniu ujednoczone w kontekście wskazań dotyczących formy, sposobu weryfikacji efektów kształcenia, kryteriów, na podstawie których formułowana jest ocena stopnia opanowania efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Z drugiej strony analiza wybranych prac etapowych pozwala stwierdzić, że różnorodność sposobów weryfikacji efektów kształcenia umożliwia ocenę realizacji wskazanych kategorii efektów kształcenia. Brak ujednoczonej procedury uwidacznia się w różnorodności stopnia uszczegółowienia informacji zawartej w sylabusach (od informacji odnoszącej się jedynie do formy zaliczenia: egzamin/zaliczenie z oceną, przez wskazanie na sposób egzaminowania/zaliczenia – pisemne/ustne czy też przekazanie informacji lub nie na temat progowej wartości np. procentowej poprawnych odpowiedzi umożliwiającej uzyskanie pozytywnej minimalnej pozytywnej oceny). Oznacza to, że nawet jeśli procedura dotycząca weryfikacji efektów kształcenia istnieje i jest realizowana w praktyce, nie ma (poza przekazem werbalnym – informacja podawana przez nauczyciela akademickiego na pierwszych zajęciach) do niej dostępu w innych formach współcześnie przyjętych (np. dostęp do pełnej informacji w formie elektronicznej). Jest to jednak kwestia wskazana raczej w kontekście uwag, możliwych do szybkiego naprawienia, niż poważniejszych zarzutów.

4) Jednostka realizuje zadania związane z monitorowaniem karier absolwentów. Opracowana została w tym celu stosowna dokumentacja (ankiety, raporty z monitorowania losów absolwentów). W kontekście uwag wskazać należy na znikomą wartość raportów ogólnouczelnianych dla monitorowania i w ich efekcie weryfikowania/modernizowania programów kształcenia w ramach poszczególnych kierunków kształcenia, jak również analizowania losów absolwentów poszczególnych kierunków w kontekście ich sukcesów/porażek na współczesnym rynku pracy.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta,

Program kształcenia na kierunku pedagogika, studia I i II stopnia realizowany na WPiP UwB od roku 2012/2013 jest zgodny z założeniami Krajowych Ram Kwalifikacji. W przypadku wcześniejszego programu był w stosunku do większości specjalności zgodny ze standardami kształcenia na kierunku pedagogika studia I i II stopnia. Wyjątek stanowi specjalność *Rewalidacja*, która jako specjalność ściśle związana z pedagogiką specjalną powinna być przypisana do kierunku pedagogika specjalna, a tym samym standardów kształcenia na kierunku pedagogika specjalna. WPiP UwB nie ma uprawnień do kształcenia na kierunku pedagogika specjalna, stąd uruchomienie i kształcenie w ramach tej specjalności na kierunku pedagogika naraziło studentów na możliwość zakwestionowania ich kwalifikacji zawodowych. Odnosząc się do możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, a także zakładanej struktury kwalifikacji, uznać należy, że struktura programu, jak i zdefiniowanie celów i efektów kształcenia w przypadku programu realizowanego obecnie na III roku studiów I stopnia nie budzi zastrzeżeń (poza wskazaną specjalnością *Rewalidacja*). Programy są zgodne z obowiązującym (na czas ich uruchomienia) stanem prawnym – rozporządzenie MNiSW z dn. 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków jakie musi spełnić uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166, z późn. zm.), a także rozporządzenie MEN z 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Dla programów studiów realizowanych zgodnie ze standardem kształcenia na kierunku pedagogika przygotowane zostały sylwetki absolwenta w koniecznym stopniu odnoszące się do efektów i celów kształcenia. Dla poszczególnych przedmiotów/modułów przedmiotowych stworzono sylabusy zawierające konieczne informacje na temat m.in. formy zajęć, liczby przypisanych punktów ECTS, formy zaliczenia zajęć, celów kształcenia. W sylabusach (programach przedmiotów/modułów kształcenia) często brakuje informacji na temat warunków zaliczenia. Cele i efekty kształcenia są poprawnie przypisane uwzględniając wymagania merytoryczne standardu kształcenia na kierunku pedagogika (poza wskazaną wcześniej specjalnością *Rewalidacja*). Osiągnięcie zakładanych efektów i celów kształcenia, włączając w to standardy kwalifikacji zawodowych jest możliwe.

Programy kształcenia realizowane w ramach kierunku pedagogika studia I i II stopnia obu trybów studiów na WPiP UwB uwzględniają możliwość i konieczność kształtowania kompetencji praktycznych związanych z zakładanymi kwalifikacjami zawodowymi. Analiza dokumentacji pozwala stwierdzić, że są one realizowane w warunkach rzeczywistych w bezpośrednim kontakcie z nauczycielem akademickim.

W przypadku programów realizowanych na I i II roku studiów I stopnia oraz na I i II roku studiów II stopnia na kierunku pedagogika, które powinny uwzględniać zasady KRK, należy podkreślić, iż zostały one przygotowane zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, uwzględniają unormowania zawarte w rozporządzeniu MNiSW z dn. 2.11.2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520) oraz rozporządzenia MNiSW z dn. 4.11.2011 r. w sprawie wzorcowych efektów kształcenia (Dz. U.

Nr 253, poz. 1521, z póź. Zm.), a w przypadku specjalności *Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna* również wynikające z rozporządzenia z dn. 17.01.2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. Z 2012 r. poz. 131). Istnieją sylwetki absolwentów uaktualnione w kontekście nowych programów kształcenia, przygotowanych zgodnie z zasadami KRK. Sylabusy przedmiotów/modułów kształcenia zgodne są z matrycami efektów kształcenia. Zawierają konieczne informacje odnoszące się do formy zajęć, przypisania punktów ECTS, określono cele kształcenia, efekty z podziałem na te odnoszące się do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, treści kształcenia, określono formę zaliczenia zajęć, literaturę obowiązkową i uzupełniającą. Brak jest jednak w przypadku większości sylabusów wskazania na warunki i kryteria zaliczenia przedmiotu.

Mimo sformułowanych uwag, uznać można, że program realizowany na I i II roku studiów umożliwi osiągnięcie zakładanych efektów i celów kształcenia. Potwierdza to zgodność matrycy efektów kształcenia, przyporządkowujących efekty kształcenia do określonych przedmiotów/modułów kształcenia z zapisem uwidocznionym w sylabusach. Przypisanie poszczególnym przedmiotom/modułom kształcenia poprawnych merytorycznie treści kształcenia.

Dotyczy to również praktyk zawodowych. Zgodnie z informacją zawartą w dokumentacji procesu kształcenia, praktyki zawodowe realizowane są obowiązkowo na specjalnościach kierunku pedagogika, studia I stopnia. Regulamin praktyk oraz program praktyk zawodowych został ustanowiony w oparciu o stosowne unormowania prawne (w tym Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. nr 164 z 2005 r., poz. 1365, z późn. zm.); Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. nr 164 z 2007 roku, poz. 1166), a również przepisy wewnętrzne (Regulamin studiów w UwB oraz Uchwała 834 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 24.06.2009 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych Uniwersytetu określających zasady tworzenia programów nauczania i planów studiów wyższych, studiów podyplomowych i kursów dokształcających). W Regulaminie poprawnie zdefiniowane główne cele i zadania praktyk. Uszczegółowienie celów praktyki zawodowej znajduje się w Programie praktyk. Uznać należy, że zdefiniowane cele i sposób ich uszczegółowienia, przypisanie praktykom efektów kształcenia zgodnie z wzorcowymi efektami kształcenia dla kierunku pedagogika dają podstawy oczekiwania możliwości ich osiągnięcia w trakcie realizacji procesu kształcenia na studiach I stopnia na WPiP UwB. Umożliwiają one jednocześnie uzyskanie wymaganych kwalifikacji pedagogicznych i nauczycielskich zgodnie z wymaganiami odpowiednich standardów.

Praktyki zawodowe realizowane na kierunku pedagogika na WPiP UwB zostały zaplanowane w koniecznej (zgodnej ze standardami) liczbie godzin. Dotyczy to zarówno specjalności nadających kwalifikacje pedagogiczne, jak i nauczycielskie. Program i wymiar czasowy praktyk jest spójny w kontekście czasu ich zaplanowania i realizacji w trakcie studiów. Zaplanowany system koordynacji, opieki i zaliczania praktyk daje podstawy oczekiwania, iż studenci kierunku pedagogika WPiP UwB zdobędą umiejętności praktyczne umożliwiające realizację zadań odpowiednio: nauczyciela i pedagoga zgodnie z wybraną specjalnością. Jednostka przedstawiła listę ponad 90 placówek, które umożliwiają studentom zdobycie kompetencji zawodowych. Wśród nich są m.in.: młodzieżowy ośrodek terapii i readaptacji, szkoły podstawowe, przedszkola, dom kultury, specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, dom pomocy społecznej, areszt śledczy, telewizja polska oddział w Białymstoku, stowarzyszenie pomocy rodzinie, sąd okręgowy. W

dokumentacji praktyk zawodowych istnieją wzory umów, oraz umowy już podpisane z szeregiem placówek, z którymi współpracuje WPiP UwB

Uczelnia dokonała prawidłowego przypisania punktacji ECTS poszczególnym przedmiotom/modułom kształcenia. System został zbudowany zgodnie z przepisami zawartymi w Ustawie z 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), rozporządzeniem MNiSW z dn. 14 września 2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta, a także przepisami wewnętrznymi: Uchwałą Senatu UwB nr 1202 z dn. 29.02.2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych Uniwersytetu określających zasady tworzenia programów kształcenia dla określonych kierunków, profili i poziomów kształcenia studiów wyższych oraz Regulaminem Studiów w UwB. System określa m.in.: liczbę punktów przyporządkowaną liczbie godzin zajęć dydaktycznych realizowanych w kontakcie z nauczycielem akademickim i godzin samodzielnej pracy studenta (1 pkt. za 25-30 godzin), możliwość uzyskania ww. punktów przy założeniu spełnienia wszystkich określonych w programie studiów wymagań oraz osiągnięcie założonych efektów kształcenia (niezależnie od uzyskanej oceny – stopnia realizacji ww. wymagań), liczbę punktów, którą należy uzyskać w każdym semestrze studiów (nie mniej niż 30 pkt.), możliwy roczny deficyt punktów, przy którym student może być wpisany na kolejny rok studiów (z zastrzeżeniem, że liczba punktów deficytowych nie może być wyższa niż suma punktów określonych dla dwóch najwyżej punktowanych przedmiotów w skali roku), minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w każdym semestrze, warunków i zasad przenoszenia punktów ECTS w sytuacji, gdy student przenosi się z innej (w tym zagranicznej) uczelni oraz warunków i zasad zaliczania punktów ECTS w sytuacji, gdy student uczestniczy w programach wymiany krajowej i międzynarodowej kształcenia. Liczba punktów ECTS wynosi w przypadku studiów I stopnia 180, II stopnia 120. Punkty są równomiernie rozłożone w semestrach.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili opinię, że w trakcie realizacji poszczególnych kursów mogą osiągnąć zakładane efekty kształcenia przypisane dla poszczególnych przedmiotów. Studenci obecni na spotkaniu wiedzieli co to są punkty ECTS oraz na podstawie jakich parametrów są one przypisywane do przedmiotów. Wyrazili oni również opinię, że w trakcie studiów nikt nie pytał ich jak dużo czasu poświęcają na poszczególne przedmioty poza godzinami kontaktowymi, jednakże stwierdzili, że punkty ECTS za ich własną pracę szacowane są na podstawie zalecanej przez prowadzących literatury. Z opinii studentów wynika, że punkty ECTS podzielone są pomiędzy przedmioty w sposób, który odzwierciedla ilość czasu poświęconego na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia przypisanych dla poszczególnych przedmiotów.

Nie ma zastrzeżeń do sekwencji przedmiotów/modułów kształcenia przyjętej w planie studiów I i II stopnia obu trybów (stacjonarnego i niestacjonarnego). Przedmioty specjalnościowe zostały tak zaplanowane w układzie semestralnym, by umożliwić studentowi wybór minimum 30% zajęć w trakcie procesu kształcenia. Są one realizowane od III semestru studiów I stopnia, z największą ich kumulacją w semestrze IV-VI oraz od III semestru w przypadku studiów II stopnia. Układ przedmiotów jest logiczny, zapewnia możliwość zrozumienia związków, zależności i uwarunkowań wiedzy i umiejętności uzyskiwanych w kolejnych semestrach, jak również systematycznie kształtować kompetencje społeczne studentów.

Również studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA nie mieli uwag dotyczących programu kształcenia, z wyjątkiem wskazania braku przedmiotów, które przygotowują ich do pracy z dziećmi z dysfunkcjami m.in. mowy czy ruchu, takich jak np. logopedia.

Na WPiP UwB podejmowane są działania celem umożliwienia indywidualizacji procesu kształcenia studentom kierunku pedagogika, studia I i II stopnia. Wśród istniejących jego form wyróżnić można wskazane w *Regulaminie studiów* w rozdziale IV Organizacja studiów

w § 18 - indywidualną organizację studiów, w § 19 - indywidualny tok studiów. Studenci kierunku pedagogika WPiP UwB mogą również uczestniczyć w wymianie studenckiej w ramach programu MOST i LLP-ERASMUS oraz IP SPICY. W latach 2009-2013 w wymianie zagranicznej studentów uczestniczyło ponad 50 studentów kierunku pedagogika WPiP UwB. Na wizytowanym kierunku studenci mogą indywidualizować swój proces kształcenia, a jak wynika z opinii studentów już na początku znają oni warunki uruchomienia przedmiotów i jeżeli są one spełnione przedmioty są uruchamiane, warunki te dotyczą przede wszystkim liczby chętnych zapisanych na przedmiot. Indywidualizacja procesu kształcenia możliwa jest również przez wybór specjalności. Z opinii przedstawionej przez studentów wynika, że oceniają oni ofertę specjalności proponowaną przez Uczelnię pozytywnie i uważają, że ułatwiają im one przystosowanie do zmieniającego się rynku pracy. Z opinii przedstawionej przez studentów wynika, że są oni już na samym początku informowani jakie są warunki uruchomienia specjalności, a Wydział przestrzega ustalonych przez siebie warunków, do warunków tych zalicza się między innymi minimalną liczbę chętnych na daną specjalizację wynoszącą 15.

Zastrzeżeń nie budzi zaplanowany czas realizacji zajęć, przedmiotów/modułów, jest on proporcjonalny do zaproponowanych treści, które z kolei są adekwatne do przypisanych przedmiotom/modułom efektów kształcenia.

Podobnie, zastrzeżeń nie budzi czas trwania całego toku studiów I i II stopnia na kierunku pedagogika na WPiP UwB, który został zaplanowany na 6 semestrów (w przypadku studiów I stopnia) i 4 semestrów (w przypadku studiów II stopnia). Jednostka prowadzi kształcenie w trybie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. W ramach kierunku pedagogika studia I stopnia realizowanych jest 8 specjalności, II stopnia – 9 specjalności. Na studiach stacjonarnych I stopnia liczba godzin zajęć w całym cyklu kształcenia wynosi 1800, na niestacjonarnych 1207. Na studiach stacjonarnych II stopnia 875 godzin, na niestacjonarnych 560 godzin. Wskazany wymiar godzin odnosi się jedynie do zajęć realizowanych w bezpośrednim kontakcie z wykładowcą. Dodatkowo w każdym z przedmiotów/modułów kształcenia wyodrębniono liczbę godzin tzw. samodzielnej pracy studenta, rozpisaną w sylabusach przedmiotowych/modułowych. Zachowano właściwe proporcje zajęć o charakterze aktywnym w stosunku do całkowitej liczby zajęć realizowanych w kontakcie z nauczycielem akademickim (zajęć o charakterze ćwiczeń, konwersatoriów, zajęć terenowych lub laboratoryjnych jest więcej niż wykładowych). Oznacza to, że na kierunku pedagogika studia I i II stopnia niezależnie od trybu studiów priorytetem jest aktywność studenta. Znajduje to potwierdzenie w spostrzeżeniach poczynionych w ramach hospitacji losowo wybranych zajęć.

Kształcenie na kierunku pedagogika, studia I i II stopnia realizowane jest również w trybie niestacjonarnym. Zgodnie z dokumentacją Regulamin studiów, rozdział IV *Organizacja studiów*, szczegółowe informacje dotyczące rozkładu zajęć ustala w porozumieniu z wydziałowym organem samorządu studenckiego dziekan Wydziału. Zajęcia na studiach niestacjonarnych I i II stopnia planowane są w zjazdach weekendowych. Każdy semestr obejmuje oprócz zjazdów dydaktycznych również zjazdy przeznaczone na sesje egzaminacyjne.

Zjazdy odbywają się najczęściej co dwa tygodnie i realizowane są w piątki, soboty i niedziele. W piątki zajęcia rozpoczynają się w godzinach popołudniowych, w soboty i niedziele od 8.30. W soboty zajęcia trwają do godziny 20.20, w niedziele do ok. 18.40. Rzadko kiedy zajęcia dla poszczególnych specjalności planowane są z wykorzystaniem pełnego wskazanego czasu. Zazwyczaj jeśli trwają do późnych godzin popołudniowych, rozpoczynają się później niż od godz. 8.30. Rozkład zajęć wydaje się być planowany racjonalnie w uwzględnieniu możliwości i potrzeb wszystkich członków społeczności akademickiej.

Analiza dokumentacji pozwala na pozytywną ocenę organizacji kształcenia na kierunku pedagogika, studia I i II stopnia, tryb stacjonarny i niestacjonarny, w kontekście możliwości osiągnięcia przez studentów założonych celów i efektów kształcenia realizowanych w gmachu Jednostki.

Odnosząc się do godzin realizowanych w e-learningu wskazać należy, że zajęcia te są włączone w cykl kształcenia przedmiotowego/modułowego. Zajęcia zostały dobrze zorganizowane od strony technicznej i merytorycznej. Studenci mają poprzez platformę dostęp do aktywnych form współpracy z nauczycielem akademickim. Zaproponowano różnorodne formy i sposoby prezentowania treści, zadań do zrealizowania przez studenta w efekcie realizowanego cyklu i formy zajęć. Różnorodne są również formy weryfikacji treści, stopnia zrozumienia i przyswojenia wiedzy i umiejętności. Studenci mają możliwość udziału w zajęciach e-learningowych poza gmachem uczelni, ale również w budynku. Platforma wyposażona jest w zakładki pozwalające na opanowanie umiejętności korzystania z platformy i propozycji i realizacji zajęć e-learningowych. Oferta zajęć (formy, metody, treści, efekty kształcenia, formy i warunki zaliczenia) w ramach e-learningu, stopień przygotowania zajęć, ich koordynacja nie budzą wątpliwości w kontekście możliwości osiągnięcia założonych efektów kształcenia.

- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Poprawnie przypisano formy zajęć przedmiotom/modułom kształcenia zakładając formy aktywne w przypadku kształtowania w większym stopniu umiejętności m.in. w przedmiotach/modułach specjalnościowych. Również jednak w przypadku przedmiotów podstawowych (ogólnych) i kierunkowych włączane są formy aktywne w postaci ćwiczeń, które nastawione są na samodzielną pracę studenta, studiowanie literatury oraz konfrontowanie wiedzy i umiejętności podczas realizowanych zajęć. Potwierdziły to przeprowadzone hospitacje zajęć dydaktycznych (realizowane podczas wizytacji PKA).

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Realizowany na kierunku pedagogika studia I i II stopnia na WPiP UwB program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji. Wyjątek stanowi specjalność *Rewalidacja*, która nie powinna być uruchomiona na kierunku pedagogika tylko na kierunku pedagogika specjalna, z uwagi na specyfikę kształcenia i przewidziane kompetencje wskazane w sylwetce absolwenta studiów I i II stopnia (zakładające współpracę z osobą z niepełnosprawnością i jego rodziną). W związku z tym na specjalności tej powinny być realizowane standardy kształcenia (w przypadku wcześniejszych roczników studiów) lub efekty kształcenia (w przypadku nowych programów przygotowanych zgodnie z KRK) dla kierunku pedagogika specjalna. Ponieważ Jednostka nie ma uprawnień do realizacji kształcenia na kierunku pedagogika specjalna, specjalność charakterystyczna dla tego kierunku nie powinna być prowadzona na kierunku pedagogika. Istotne jest, iż obecnie wśród osób zarządzających kierunkiem na WPiP UwB istnieje tego świadomość, specjalność jest wygaszana, od dwóch lat nie jest prowadzony nabór na specjalność, niemniej na II r. studiów II stopnia kształcenie w ramach specjalności *Rewalidacja* kończy 37 studentów. W przypadku pozostałych specjalności na studiach I i II stopnia nie ma zastrzeżeń związanych z programem kształcenia, który umożliwia studentom osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie koniecznej struktury kwalifikacji również w przypadku

specjalności nauczycielskich. Dotyczy to również praktyk zawodowych oraz zajęć realizowanych w formie e-learningu lub blended learningu. W kontekście uwag wskazać należy na brak dostatecznego uszczegółowienia wymagań związanych z oceną stopnia osiągnięcia zakładanych efektów i celów kształcenia. O ile wskazany jest w stosownych dokumentach programu kształcenia wachlarz metod weryfikacji efektów kształcenia to w sylabusach przedmiotów/modułów kształcenia brak jest wskazania na kryteria, które należy spełnić aby uzyskać określoną notę (zawartą w regulaminie studiów). Nie ma większych zastrzeżeń dotyczących rozkładu zajęć w przypadku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia. Jednostka w koniecznym stopniu zapewnia możliwość indywidualizacji kształcenia studentom kierunku pedagogika studia I i II stopnia. W ramach praktyk zawodowych Jednostka współpracuje z szeregiem placówek, których charakter umożliwia studentom poszczególnych specjalności uzyskanie kompetencji zawodowych. W dokumentacji Jednostki istnieją stosowne wzory umów podpisywanych z placówkami, w których grupy studenckie odbywają praktyki. Nie ma zastrzeżeń do istniejącego na kierunku pedagogika WPiP UwB systemu punktacji ECTS. Zasady przyznawania punktów, ich przeliczania, przenoszenia są zgodne z obowiązującymi uregulowaniami formalno-prawnymi, a także przepisami wewnętrznymi. Są czynnikiem sprzyjającym procesowi indywidualizacji kształcenia. przepisy są czytelne i powszechnie dostępne w zamieszczonym na stronie internetowej Uczelni (Jednostki) Regulaminie studiów

- 2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne określone przez Jednostkę dla kierunku pedagogika studia I i II stopnia tworzą spójną całość. Dotyczy to wszystkich form i trybów kształcenia (zajęć odbywających się w gmachu Jednostki, jak i zajęć realizowanych online; studiów stacjonarnych i niestacjonarnych), jak również praktyk zawodowych, które stanowią integralną część programu kształcenia..

4.Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

- 1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu,

Struktura kwalifikacji kadry w pełni odpowiada przyporządkowaniu efektów kształcenia i umożliwia osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji programu.

Struktura kwalifikacji kadry prowadzącej zajęcia na kierunku pedagogika odpowiada obszarowemu i dyscyplinarnemu ulokowaniu efektów kształcenia na ocenianym kierunku. Efekty kształcenia, jak określa Uczelnia (Raport samooceny, s. 1) odnoszą się do Obszaru nauk społecznych/ Dziedzina nauk społecznych/ Pedagogika, Psychologia, Socjologia oraz do Obszaru nauk humanistycznych/ Dziedzina nauk humanistycznych /Nauki o rodzinie, Nauki o sztuce. Dokonana analiza dorobku naukowego nauczycieli akademickich, realizujących zajęcia na kierunku pedagogika (studia pierwszego i drugiego stopnia), dowodzi odpowiedniości posiadanych przez kadrę kwalifikacji umożliwiających osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji programu kształcenia.

- 2) 2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów

kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego 4 nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora, 7 nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 10 ze stopniem naukowym doktora.

Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w § 15 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445 z późn. zm.), tj.: „Minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi, co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora” oraz § 13 pkt. 2, tj.: „Do minimum kadrowego, o którym mowa w § 15, są wliczani nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, dla których uczelnia ta stanowi podstawowe miejsce pracy” a także § 13 pkt. 3, tj.: „Nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra”.

Uczelnia stosuje wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, który pozwala na stwierdzenie, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112 a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742).

W teczkach osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, szczególnie tworzącej minimum kadrowe na studiach I i II stopnia umożliwiają realizację programu kształcenia oraz założonych dla kierunku pedagogika efektów kształcenia. Minimum kadrowe studiów I stopnia tworzy 9 samodzielnych pracowników naukowo - dydaktycznych oraz 10 nauczycieli legitymujących się stopniem doktora. Natomiast w skład minimum kadrowego dla studiów II stopnia wchodzi 7 samodzielnych pracowników naukowo - dydaktycznych oraz 9 nauczycieli legitymujących się stopniem doktora. Dorobek tych nauczycieli akademickich odpowiada realizowanemu programowi kształcenia i umożliwi tym samym osiągnięcie założonych efektów kształcenia. Do minimum kadrowego nie zaliczono dwóch samodzielnych pracowników naukowo – dydaktycznych reprezentujących obszar sztuki: jeden dziedzinę sztuk muzycznych a drugi dziedzinę sztuk plastycznych.

Po dokonanej analizie pod względem formalnym akt osób, które wchodzi w skład minimum kadrowego na kierunku „pedagogika” należy uznać, iż ***poza dwoma samodzielnymi pracownikami naukowo – dydaktycznymi*** (szczegóły w załączniku nr 5 do raportu) ***zostały spełnione*** warunki określone w § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.) – *minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów*

stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, § 15 ust. 1 – minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora, § 13 ust. 1 powyższego rozporządzenia (do minimum kadrowego studiów pierwszego stopnia wliczani są nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru), § 13 ust. 2 (do minimum kadrowego dla studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich są wliczani nauczyciele akademicy, dla których uczelnia ta stanowi podstawowe miejsce pracy, zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów) oraz § 13 ust. 3 (nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra).

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Kwalifikacje naukowe nauczycieli akademickich potwierdzają odpowiednie dokumenty zawarte w ich tezkach osobowych. Deklarowane doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji – świadectwach pracy.

Wskazane minimum kadrowe uznać należy przy tym za stabilne.

Obsada zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów (poza dwoma przypadkami osób z poza minimum kadrowego) dokonana została zgodnie z dorobkiem naukowym poszczególnych nauczycieli akademickich lokującym się w obszarach wiedzy, dziedzinach i dyscyplinach naukowych, posiadanym doświadczeniem zawodowym, do których odnoszą się program i założone efekty kształcenia. Wykłady i ćwiczenia na kierunku pedagogika prowadzą także praktycy: psychologowie, trenerzy umiejętności społecznych, kuratorzy sądowi, terapeuci, nauczyciele. Wykładowcy pracują ze studentami metodami aktywizującymi, które pozwalają studentom na twórcze uczestnictwo w zajęciach i rozbudowują kreatywność.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku **spełnia** wymagania oraz § 17 ust. 2. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445). Wynosi 1:123.

3. jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Polityka kadrowa Wydziału PiP, podporządkowana polityce kadrowej UwB. Widoczna jest duża dynamika awansu zawodowego pracowników - w latach 2009-2013 dwie osoby otrzymały tytuł profesora, pięć osób - stopień doktora habilitowanego, a osiemnaście osób – stopień doktora. Konsekwentna polityka władz Wydziału przynosi wyraźne rezultaty, czego

kolejnym przykładem jest wzrost otwieranych przewodów doktorskich w ciągu ostatnich pięciu lat, a zwłaszcza w roku akademickim 2011/2012 oraz 2012/2013. Otworzyło je 7 osób.

W ramach prowadzonych działań wspierających potrzeby pracowników w zakresie ich rozwoju naukowego podejmowane są inicjatywy wydawnicze, udział w stażach zagranicznych (szczególnie podoktorskich), uczestnictwo w konferencjach międzynarodowych i krajowych. W roku 2012/2013 każdy pracownik, który przygotował monografię naukową lub monografię pod redakcją naukową otrzymał wsparcie finansowe, głównie ze środków na rozwój naukowy oraz ze środków na badania statutowe. Każdy pracownik Wydziału uczestniczył we wszystkich wskazanych przez niego i uzasadnionych merytorycznie konferencjach krajowych i międzynarodowych lub sesjach naukowych. Pracownicy są zachęceni do składania wniosków w konkursach ogłaszanych przez instytucje finansujące badania naukowe. W roku akademickim 2012/13 zorganizowane zostało Otwarte Spotkanie Konsultacyjne poświęcone zaprezentowaniu nowych zasad awansu zawodowego. Przy corocznym wnioskowaniu do Rektora UwB o nagrody naukowe pod uwagę brane są osiągnięcia naukowe, liczba publikacji oraz liczba zgromadzonych punktów parametrycznych. Wśród działań wspierających rozwój kadry wymienić należy popieranie wniosków pracowników o przyznanie przez Rektora UwB urlopu naukowego w ostatnim okresie przygotowywania rozprawy na stopień. W roku akademickim 2012/13 wprowadzono ujednolicony system sprawozdań dotyczących działań naukowych, organizacyjnych i dydaktycznych na podstawie Karty Indywidualnych Osiągnięć Pracowników. Wykorzystywane są one do planowania i oceniania indywidualnych ścieżek rozwoju. Od roku 2012/2013 pracownicy wyróżniający się najwyższą liczbą punktów parametrycznych otrzymują gratyfikację finansową na dalszy rozwój naukowy. Polityka ta dotyczy także młodych naukowców, którzy dysponują środkami z funduszu „Młodych Naukowców”. Ze środków Wydziału PiP finansowany jest zakup zasobów bibliotecznych niezbędnych do realizowania badań przez kadre naukowo - dydaktyczną.

Oceniając realizowaną politykę kadrową oraz system wspierający kadry naukowo-dydaktyczne należy uznać je za efektywne. Można zatem stwierdzić, iż Wydział PiP prowadzi właściwą politykę kadrową, co skutkuje stabilnością kadry, zwłaszcza włączonej do minimum kadrowego na kierunku pedagogika.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego³ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Liczba pracowników naukowo – dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów i efektów i efektów kształcenia na kierunku pedagogika, studia I i II stopnia, profil ogólnoakademicki.

2) W myśl Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (§ 12, 13, 14 i 15) zostały spełnione wymagania dotyczące minimum kadrowego dla kierunku pedagogika studia I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim.

3) Wydział P–i–P prowadzi właściwą politykę kadrową, co skutkuje stabilnością kadry, zwłaszcza włączonej do minimum kadrowego na kierunku pedagogika.

4. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych. W październiku 2013 na Wydziale PiP została oddana do użytku nowa aula mieszcząca 450 osób z możliwością jej rozdzielenia, przy pomocy ruchomych ścianek, na 2 mniejsze sale. Aula ma amfiteatralny układ, dużą scenę, doskonałą akustykę, nowoczesne nagłośnienie i oświetlenie, sprzęt audiowizualny, trzy kabiny do symultanicznego tłumaczenia. W nowym budynku jest winda, bufet i szatnia. Znajdują się tam także m.in. pracownie: teatralna, plastyczna i muzyczna oraz przestrzeń wystawiennicza. Łączna powierzchnia użytkowa wynosi blisko 2750 m².

Poza tym Wydział PiP dysponuje następującymi pomieszczeniami, w których odbywają się zajęcia dydaktyczne:

- pięcioma salami wykładowymi (nr 18, 236, B, A01, A02 odpowiednio z następującą liczbą miejsc siedzących: 190, 144, 100, 299, 151),
- 25 salami, w których jest do 100 miejsc siedzących (nr 6, 7, A, C, 105, 113, 123, 124, 125, 202, 203, 204, 207, 208, 209, 222, 223, 224, 225, 1/2, 1/6, 2/2, 2/3, 2/17, 2/19),
- 11 salami wykładowo – ćwiczeniowo - seminaryjnymi, w których miejsc siedzących jest do 20.

Wymienione sale dydaktyczne wyposażone są w niezbędne środki (rzutniki multimedialne, grafoskopy, magnetowidy i odtwarzacze DVD, tablice interaktywne, nagłośnienie):

- 24 – w rzutniki multimedialne zamontowane na stałe (w tym 6 z tablicami interaktywnymi),
- 23 – w odtwarzacze DVD/VCR,
- 11 – sprzęt nagłaśniający.

Wydział posiada też pracownie specjalistyczne:

- 3 komputerowe (110, 111, 216) – średnia liczebność grupy podczas zajęć – 12 osób
Liczba stanowisk komputerowych:
 - dostępnych dla studentów (poza zajęciami) – sztuk 12
 - w tym z dostępem do Internetu – sztuk 12

Wszystkie jednostki (katedry, zakłady, pracownie) wyposażone są w podstawowe środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, notebook, grafoskop, odtwarzacze nośników audio, zestaw komputerowy. Jednostki administracyjne Wydziału są wyposażone w zestawy komputerowe. Wydział dysponuje siedmioma kserokopiarkami oraz jedną kopiarką wysokonakładową.

Wydział posiada pomieszczenie dla młodych matek oraz punkty małej gastronomii.

Sieć informatyczna

Budynki Wydziału są wyposażone w infrastrukturę teleinformatyczną (łącza telefoniczne i stałe łącza internetowe) oraz objęte są siecią bezprzewodową (WiFi – Eduroam). Sale wykładowe są wyposażone w stałe łącza teleinformatyczne. Poza tym Wydział PiP dysponuje własnym serwerem plików, dostępem do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki.

Jedna z pracowni komputerowych jest stale otwarta dla studentów.

Biblioteka Wydziału Pedagogiki i Psychologii <http://pedagogika.uwb.edu.pl/biblioteka> wchodzi w skład systemu informacyjno-bibliotecznego Uniwersytetu w Białymstoku. Realizuje wszystkie funkcje biblioteczne (gromadzenie, ewidencja, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie). Biblioteka posiada wysokiej jakości księgozbiór, zgodny z dyscyplinami naukowymi i programem studiów, systematycznie wzbogaca go o nowości wydawnicze. W zasobie bibliotecznym znajduje się piśmiennictwo polskie i zagraniczne z zakresu pedagogiki, psychologii, socjologii, filozofii, kultury, sztuki. Biblioteka gromadzi podręczniki akademickie, wydawnictwa zbiorowe (serie wydawnictw uczelnianych), przewodniki metodyczne dla nauczycieli, podręczniki szkolne dla klas 1 - 4, pomoce dydaktyczne (pakiety edukacyjne), multimedia oraz czasopisma. Budynek Biblioteki został zbudowany ze środków Wydziału PiP w latach 90-tych.

Zasoby biblioteczne (stan na 10.11.2013 r.) – **107 684** woluminów, w tym:

1. wydawnictwa zwarte - **91 094**
2. czasopisma - **15 680** (745 tytułów, w tym 129 w bieżącej prenumeracie)
3. zbiory specjalne - **910**.

Zasoby biblioteczne własne powiązane są z zasobem i bazami Biblioteki Głównej UwB, publikacjami pracowników naukowo-dydaktycznych UwB, pracami licencjackimi i magisterskimi studentów, pracami doktorskimi i habilitacyjnymi UwB. Biblioteka Wydziałowa umożliwia dostęp do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki (Web of Science, Science Direct, Czasopisma Springer, EBSCO Publishing – pakiet podstawowy, Journal Citation Reports, Conference Proceedings Citation Index), Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej oraz baz testowanych. Zbiory skatalogowane są w systemie ALEPH (z dostępem do Internetu) i włączone do Katalogu Centralnego. Biblioteka stosuje format opisu danych Marc 21 (kopiowany z kartotek haseł wzorcowych Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego). Podstawę tworzenia haseł przedmiotowych stanowi Katalog Automatyczny Bibliotek Akademickich (KABA).

Biblioteka mieści się w budynku o powierzchni użytkowej 700 m². Biblioteka wyposażona jest w 28 komputerów, w tym 12 oddanych do dyspozycji użytkownikom. Jedno stanowisko przystosowane jest dla osób niepełnosprawnych i wyposażone w:

- A. zestaw komputerowy ze specjalnym programem umożliwiającym dowolne powiększanie zawartości ekranu. Wyposażony jest w syntezytor mowy zapewniający funkcję audiodeskrypcji oraz odczyt tekstów. W skład zestawu wchodzi także specjalna klawiatura z powiększonymi klawiszami ułatwiająca korzystanie przez studentów niedowidzących lub niepełnosprawnych ruchowo;
- B. kamerę/ powiększalnik podłączoną do monitora komputerowego;
- C. przenośną lupę elektroniczną z regulowanym powiększeniem i zmianą kontrastu;
- D. przenośny czytnik audiobooków z audiodeskrypcją i syntezytorem mowy.

Na potrzeby użytkowników niepełnosprawnych przeznaczone jest również urządzenie wielofunkcyjne do reprografii materiałów bibliecznych.

W skład Biblioteki wchodzi: czytelnia główna, czytelnia naukowa, wypożyczalnia.

Wszędzie w budynku jest dostęp dla osób niepełnosprawnych ruchowo poprzez windy. Jest stanowisko komputerowe dla osób niepełnosprawnych. W nowym budynku są toalety dla osób niepełnosprawnych.

W nowym budynku są sale ćwiczeniowo warsztatowe doskonale nadające się do odbywania zajęć w zbliżonych warunkach do zawodowych – pracownia muzyczne, plastyczne i sala tańca. Dobór miejsc praktyk nie budzi zastrzeżeń pod względem dostępnej infrastruktury i warunków odbywania praktyk. Są to instytucje edukacyjne i wychowawcze prawidłowo przystosowane do swoich zadań, w tym do praktyk studenckich.

Dziekan Wydziału przedstawił też wstępny plan renowacji budynku w starszej części Wydziału. Remont ten jest zaplanowany w budżecie środków ogólnouczelnianych.

Całość infrastruktury wydziału sprawia dobre wrażenie i w opinii zespołu jest wystarczającego do uzyskiwania efektów kształcenia w dyscyplinie pedagogika.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA wynika, że baza dydaktyczna którą dysponuje Jednostka umożliwi im osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, a zajęcia prowadzone są w przestronnych salach, wyposażonych w sprzęt multimedialny w postaci rzutników, ekranów czy mikrofonów. Wśród słabszych stron bazy dydaktycznej studenci wskazali brak chociażby jednej sali wyglądającej jak klasa w szkole podstawowej, w której studenci specjalności wczesnoszkolnej mogli by prowadzić zajęcia z klasami 1-3 szkoły podstawowej na terenie Uczelni co znacznie lepiej przygotowało by ich do odbywania praktyk, a także umożliwiłoby osiągnięcie umiejętności praktycznych.

Studenci w zakresie realizacji praktyk mają możliwość samodzielnego znalezienia odpowiedniej placówki lub skorzystania z bazy instytucji z którymi Wydział Pedagogiki i Psychologii prowadzi wieloletnią współpracę.

Dobór tych miejsc oceniany jest przez opiekunów praktyk poszczególnych specjalności, pod kątem możliwości osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Dodatkowo obecnie na kierunku pedagogika wszystkie specjalności, których program kształcenia zawiązany jest z pedagogiką nauczycielską odbywają praktyki obowiązkowe w ramach projektu unijnego, dzięki któremu szkoły, które współpracują z Wydziałem uzyskują materiały interaktywne w postaci m.in. plansz edukacyjnych, z których wykorzystaniem studenci prowadzą zajęcia w ramach realizowanych praktyk. Studenci pozostałych specjalności poza praktykami obowiązkowymi mają również możliwość skorzystania praktyk oferowanych w ramach tego programu.

Baza dydaktyczna Wydziału uwzględnia potrzeby osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Budynek, w którym mieści się Wydział Pedagogiki i Psychologii wyposażony jest w podjazd dla wózków inwalidzkich, windy, a także toalety dostosowane dla osób niepełnosprawnych. Dodatkowo studentka, która mieszkała w domu studenckim Uczelni miała zapewniony transport przystosowany dla osób niepełnosprawnych.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku posiada niezbędną bazę do prowadzenia kierunku pedagogika. Są spełnione optymalne warunki do nabywania efektów kształcenia w tej dyscyplinie. Zwraca uwagę nowo wybudowany nowoczesny budynek z aulą i salami specjalistycznymi do zajęć plastycznych, muzycznych i tanecznych. Nowoczesna jest również biblioteka i system biblioteczny. Posiadanie tak dobrze wyposażonej biblioteki na wydziale jest dużym ułatwieniem dla studentów. Nie budzi zastrzeżeń system informatyczny na wydziale, wyposażenie sal komputerowych i dostęp do Internetu. Budynki są wyposażone

w ułatwienia dla studentów niepełnosprawnych. Starsza część budynku wydziału wymaga pewnych prac remontowych, których wykonanie jednostka w najbliższym czasie deklaruje.

W opinii studentów Uczelnia zapewnia bazę materialną, niezbędną do osiągnięcia końcowych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także uwzględniająca potrzeby osób niepełnosprawnych.

5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Jednostka zgodnie z wymogami wynikającymi z prowadzenia kształcenia na drugim stopniu studiów prowadzi badania naukowe w obszarze nauk społecznych i humanistycznych, z których wywodzi się kierunek pedagogika.

Najważniejsze kierunki badań pracowników naukowo-dydaktycznych skupiają się wokół następujących tematów badań statutowych. Należą do nich:

- *Tożsamość społeczna i osobowa w warunkach wielokulturowych. Dylematy jej kreowania*
- *Rodzina u progu XXI wieku wobec transformacji rzeczywistości społecznej*
- *Wychowanie*
- *Kompetencje nauczyciela wczesnej edukacji*
- *Wzajemne powiązania teorii i praktyki pedagogicznej i ich konsekwencje dla jakości kształcenia i pracy nauczycieli – pedagogów*
- *Efekty procesu kształcenia na różnych etapach edukacyjnych, ich uwarunkowania i optymalizacja*
- *Nauczyciel wobec wyzwań współczesnej szkoły*
- *Kultura współpracy i twórczości w edukacji*
- *Problemy współczesnej młodzieży polskiej*
- *Społeczny kontekst funkcjonowania osób z niepełnosprawnością*
- *Intymna przemoc partnerska wobec kobiet starszych na przykładzie Podlasia*
- *Starzenie się i starość w ujęciu klasyków i badaczy współczesnych*
- *Wolność, bunt i przymusy w perspektywie psychoanalitycznej i antropologicznej*
- *Psychospołeczne aspekty tożsamości*
- *Proces kształcenia się ja cielesnego kobiet i mężczyzn. Integracja ja cielesnego z pozostałymi strukturami self*
- *Lokalne i regionalne uwarunkowania polityki społecznej*
- *Terapeutyczny wymiar współczesnej kultury i sztuki*
- *Autobiografizm w sztuce artystek współczesnych*

W roku 2011 zrealizowano 14 tematów badawczych. W roku 2012 23 tematy badawcze. W roku 2013 realizowane są następujące tematy Badań Młodych Naukowców:

- *Stan rozwoju nauk pedagogicznych w Polsce w pierwszej dekadzie XXI wieku*
- *Europejski wymiar edukacji w kontekście polityki edukacyjnej Unii Europejskiej*

- *Międzykulturowa edukacja nieformalna w Polsce na przykładzie działalności organizacji pozarządowych w świetle badań własnych*
- *Czy farciarze i pechowcy będą się różnić w zakresie skłonności do podejmowania ryzyka, w zależności od przyjętej perspektywy?*
- *Życie duchowe nauczycieli*
- *Uwarunkowania rozwoju zawodowego nauczycieli plastyki*
- *Wsparcie mentoringowe w edukacji dzieci i młodzieży*
- *Strategia oddziaływań pedagogicznych w wymiarze międzypokoleniowym w środowiskach wiejskich województwa podlaskiego*
- *Psychologia mężczyzn w kontekście nowych modeli męskości w życiu rodzinnym*
- *Obrazy dzieciństwa w kinie szwedzkim na przykładzie filmów I. Bergmana, L. Moodyssona i R. Ostlunda*
- *Bajka międzykulturowa - nowy rodzaj bajki terapeutycznej*
- *Podstawy prawne szkolnictwa salezjańskiego na ziemiach polskich w okresie Drugiej Rzeczypospolitej*
- *Edukacja muzealna wobec potrzeb dziecka*
- *Treści kształcenia jako element procesu dydaktyczno-wychowawczego*
- *Praca z uczniem o specjalnym potrzebach edukacyjnych*
- *Identyfikacje społeczne nieletnich umieszczonych w placówkach resocjalizacyjnych*
- *Przemoc szkolna – aspekty prawno-kryminologiczne*
- *Rodzina z problemem alkoholowym – wsparcie systemowe*
- *Wpływ orientacji życiowej kobiet na postawy wobec macierzyństwa*
- *Środowisko socjokulturowe mikroprzedsiębiorstw*
- *Uwarunkowania przestępstw dokonywanych przez osoby niepełnosprawne*
- *Poczucie nudy przez nauczycieli w środowisku szkolnym: jej społeczne i osobowościowe determinanty oraz wpływ na poziom zadowolenia z pracy*
- *Samouprzedmiotowanie a struktura ja cielesnego*
- *Twórcze orientacje życiowe nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej*
- *Analfabetyzm funkcjonalny ludzi dorosłych i jego uwarunkowania*
- *Tożsamość narodowa młodzieży Polonii rumuńskiej na Bukowinie*
- *Wychowanie w rodzinie z problemem alkoholowym a postawy rodzicielskie przyjmowane przez Dorosłe Dzieci Alkoholików*

Wyrazem pracy naukowej WPiP jest także organizacja:

- cyklicznych konferencji naukowych, które trwale wpisały się w kalendarz spotkań naukowych w Polsce, np. z zakresu edukacji międzykulturowej oraz dotyczące aktualnych wyzwań edukacyjnych (Augustowskie Spotkania Naukowe);
- cyklicznych konferencji odbywających się w różnych miejscach w Polsce np. XXI Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej; 2011; XXVI Letnia Szkoła Młodych Pedagogów pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, 2012;
- konferencji naukowych dotyczących aktualnych problemów i zjawisk społecznych, np. „Zróżnicowanie przestrzeni życia - współczesne wyzwania pedagogiki społecznej”, 2012;
- konferencji w ramach otrzymanych grantów naukowych („Kompetencje do komunikacji międzykulturowej w aspekcie tradycyjnej wielokulturowości regionu i procesów migracyjnych, 2012);
- konferencji naukowo-szkoleniowych np. „Przemoc wobec osób starszych”, 2012; Edukacja muzealna – teoria i praktyka, 2012.

W ramach prowadzonych badań w latach 2009-2013 pracownicy WPiP zorganizowali 33 konferencje lub sympozja naukowe.

2009

- *IANUS: Life Long Learning Project*
- *Kierunki rozwoju edukacji w zmieniającej się przestrzeni społecznej*
- *Bezpieczeństwo ludzi dorosłych i starszych*
- *Teoretyczne i praktyczne problemy tożsamości pedagogiki* (konferencja władz wydziałów pedagogicznych)
- *Działania w służbie ludzi bezdomnych–stan i perspektywy. Przywróćmy nadzieję*
- *Narcyzm: jednostka, społeczeństwo, kultura*

2010

- *Edukacja międzykulturowa–dokonania i perspektywy*
- *Działalność patriotyczna kobiet z perspektywy XX wieku*
- VI Augustowskie Spotkanie Naukowe nt. *Edukacja w dialogu i perspektywie*

2011

- XXI Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej i Seminarium naukowe nt. *Ewaluacja w pracy socjalnej – znaczenie dla rozwoju badań, kształcenie, praktyki*
- *Mistrzowie przyszłości...jak uchronić ich przed zagrożeniami współczesnego świata?*

2012

- *Kompetencje do komunikacji międzykulturowej w aspekcie tradycyjnej wielokulturowości regionu i procesów migracyjnych*
- *Dziecko – studium korczakowskie*
- XXVI Letnia Szkoła Młodych Pedagogów (z Komitetem Nauk Pedagogicznym PAN) nt. *Świat życia codziennego, uczestników interakcji wychowawczych. Eksploracje, analizy, interpretacje*
- *Edukacja muzealna. Teoria i praktyka*
- *Zróźnicowanie przestrzeni życia – wyzwania pedagogiki społecznej*
- *Przemoc wobec osób starszych* (europejski projekt badawczy „Mind the Gap! – Improving Intervention in Intimate Partner Violence against Older Women”)

2013

- VII Augustowskie Spotkanie Naukowe nt. *Edukacja w dialogu i perspektywie*
- Wojewódzka Konferencja Naukowa pod patronatem Honorowym Wojewody Podlaskiego nt. *Dziecko w świecie zmian cywilizacyjnych*
- *Podlaskie Forum Resocjalizacji nt. „Rola organizacji pozarządowych w wykonywaniu środków wychowawczych wobec nieletnich–stan i perspektywy”*
- *Wymiary wczesnej dorosłości w perspektywie studentów*

Sympozja naukowe zorganizowane przez WPiP w latach 2009-2013:

- *Romowie – edukacja w integracji*
- *Wolontariat bez granic*
- *Nauczyciel humanista we współczesnej przestrzeni edukacyjnej*
- *Współcześni Prometeusze – wolontariat XXI wieku*
- *Porozmawiajmy o wolontariacie*
- *Wolontariat – nasz lepszy świat*

- *Troska o szczęście dziecka - codzienne smutki i radości* w ramach II edycji *Tydzień Dziecka w Białymstoku*
- *Nie ufaj bezgranicznie* (marzec)
- *2 Sympozjum naukowe z dziejów oświaty*
- *Nie ufaj bezgranicznie* (październik)
- *V-day. Akcja PRZECIW PRZEMOCY WOBEC KOBIET I DZIEWCZYN*

Nauczyciele akademicy realizują następujące projekty badawcze finansowane ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub Narodowego Centrum Nauki:

- Rola społeczna matki w rodzinie wiejskiej w Drugiej Rzeczypospolitej kierownik, 35 konkurs wniosków o finansowanie projektów badawczych: nr NN 106 112635)
- Modele edukacji czytelniczej w przedszkolu a gotowość do czytania i umiejętność czytania dzieci sześciolatek - 33 konkurs wniosków o finansowanie projektów badawczych: nr NN 106 455733)
- Dobór i realizacja treści kształcenia w środowisku zróżnicowanym kulturowo - 37 konkurs wniosków o finansowanie projektów badawczych: nr NN 106 174437)
- Przemoc wobec ludzi starych w Polsce. Na przykładzie badań środowiskowych na Podlasiu - 31 konkurs wniosków o finansowanie projektów badawczych: nr N 116 03231/3950)
- Kompetencje do komunikacji międzykulturowej w aspekcie tradycyjnej kulturowości regionu i procesów migracyjnych - 38 konkurs wniosków o finansowanie projektów badawczych: nr NN 106 210738)
- Międzykulturowa edukacja nieformalna w Polsce na przykładzie działalności organizacji pozarządowych - 40 konkurs wniosków o finansowanie projektów badawczych: nr NN 106 419340)
- „Alfurkan tatarski” – edycja źródła do dziejów Tatarów Wielkiego Księstwa Litewskiego - 40 konkurs wniosków o finansowanie projektów badawczych: nr NN 108 204340)
- Działalność kulturalno-oświatowa Karaimów w Drugiej Rzeczypospolitej – OPUS 2: 2011/03/B/HS6/03480
- Funkcja społeczna szkół salezjańskich w Okręgu Szkolnym Wileńskim w okresie Drugiej Rzeczypospolitej – PRELUDIUM 3: nr 2012/05/N/HS6/04037

Ponadto na WPiP realizowane są także projekty z funduszy Komisji Europejskiej:

- IANUS – European Guidelines for Later Learning in Intergenerational , Intercultural and ICT – based Settings – nr 134057-LLP-1-2007-1-AT-GRUNDTVING-GMP
- Learning Hospitals – LLP-GRUNDTVIG: nr 2008-1-AT1-GRU06-00044
- Intimate Partner Violence against Elderly Women, kierownik: DAPHNE III: nr JLS/2007/DAP-1/056
- Mind the GAP, DAPHNE III: nr JLS/2010/DAP3/1226.

Pracownicy Wydziału prowadzą badania naukowe w ramach zróżnicowanych tematów badawczych. Skupione są one wokół aktualnych problemów społecznych i kulturowych, a niektóre z nich mają pionierski charakter, np. rozpoznanie zjawiska stosowania przemocy wobec starszych kobiet, rodziny transnarodowej, kompetencji do komunikacji międzykulturowej, dziedzictwa narodowego.

Efektom działalności naukowej Wydziału są publikacje pracowników. W latach 2009-2012 pracownicy opublikowano 26 monografii zwartych; 42 monografie zbiorowe; 41 rozdziałów w monografiach zbiorowych w j. kongresowych; 667 rozdziałów w monografiach zbiorowych w j. polskim. Artykuły w czasopismach punktowanych z listy MNiSW: 5 z listy A, 82 z listy

B, 102 z listy C. W 2013 roku MNiSW przyznało Wydziałowi Pedagogiki i Psychologii UwB kategorię naukową B.

W badaniach naukowych biorą też udział studenci. Studenci działają w 13 studenckich kołach naukowych, które pod kierunkiem opiekuna naukowego zorganizowali w latach 2009-2013 następujące konferencje i sympozja naukowe oraz imprezy dydaktyczne:

2009

- *Romowie – edukacja w integracji nt. Praca asystentów edukacji romskiej*
- *Wolontariat bez granic*

2010

- *Nauczyciel humanista we współczesnej przestrzeni edukacyjnej*
- *Współcześni Prometeusze – wolontariat XXI wieku*

2011

- *Porozmawiajmy o wolontariacie*

2012

- *Wolontariat – nasz lepszy świat*

2013

- *Nie ufaj bezgranicznie (marzec)*
- *Sympozjum naukowe z dziejów oświaty*
- *Nie ufaj bezgranicznie (październik)*
- *V-day. Akcja PRZECIW PRZEMOCY WOBEC KOBIET I DZIEWCZYN*
- *Sympozjum naukowe z dziejów oświaty*
- *Wymiary wczesnej dorosłości w perspektywie studentów.*

Efektom działalności naukowo-dydaktycznej studentów jest 15 opublikowanych artykułów i 3 złożone do druku.

W roku akademickim 2012/2013 w ramach wymiany naukowej studentów, opartej na umowie międzyuczelnianej, z inicjatywy członków Studenckiego Koła Andragogów i Gerontologów odbyły się dwa spotkania o charakterze naukowym w Państwowym Uniwersytecie im. A. Puszkina w Brześciu na Białorusi oraz na Wydziale PiP. Opracowano narzędzia badawcze do studenckiego projektu naukowego nt. „Wymiarów wczesnej dorosłości w Polsce i na Białorusi – w perspektywie studentów”. 1 lipca 2013 roku odbyła się studencka konferencja naukowa oparta na całorocznej pracy naukowej studentów i nauczycieli akademickich. Planowane jest wydanie monografii zbiorowej.

Ponadto we współpracy z Christelijke Hogeschool Windesheim w Zwolle, Katholieke Hogeschool w Leuven, Centria University of Applied Sciences w Kokkola, Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen KATHO w Katrijk zorganizowano w dniach 11-23 marca 2013 roku Kurs Intensywny Erasmus SPICY! (Special Project International Capacitybuilding Youthwork). W tym projekcie edukacyjnym uczestniczyło 60 osób (po 10 studentów oraz dwóch nauczycieli z każdej z wymienionych uczelni).

Pracownicy na spotkaniu potwierdzili istnienie systemu wsparcia finansowego dla swoich badań i publikacji. Pieniądze dzielone są na podstawie punktacji parametrycznej wyrobionej przez poszczególne zakłady. W zakładach system dofinansowania badań jest jednak zróżnicowany. W niektórych zakładach środkami dysponuje kierownik, w niektórych

istnieją kryteria podziału środków, a w jednym zakładzie środki przyznawane są zespołowo. Pracownicy deklarowali umiarkowane zadowolenie z poziomu finansowania ich badań. Deklarowali również, że prace awansowe (habilitacyjne i profesorskie) są wydawane z puli dziekana.

Jako plus ułatwiający rozwój naukowy pracownicy podali posiadanie silnego wydawnictwa związanego z uczelnią oraz bezproblemowe możliwości wydawania monografii w wydawnictwa ogólnopolskich.

Uczelnia prowadzi liczne badania wspomagające proces dydaktyczny. Jako przykłady mogą służyć:

- 2010-2012 Badania na temat kompetencji nauczycieli plastyki i zapotrzebowania na zajęcia plastyczne w regionie. Wyniki badań posłużyły do opracowania programu specjalności „Pedagogika wizualna” przygotowująca nauczycieli zajęć plastycznych do poziomu nauczania w szkołach podstawowych.
- 2010-2013 badania nad jakością kształcenia - zostały wykorzystane w ramach ewaluacji programów spójności
- 2012 badania nad wartości przekazywanych w procesie komunikacji nauczyciel dziecko; student – wykładowca, badania wykorzystano dla przygotowania ewaluacji programu zajęć dydaktycznych

W latach 2009-2013 pracownicy Wydziału PiP korzystali ze środków przeznaczonych na badania statutowe przekazywanych corocznie w następujących kwotach:

2009 – 157 821 zł.

2010 – 128 496 zł.

2011 – 253 011 zł.

2012 – 238 190 zł.

2013 – 229 720 zł.

W latach 2011-2013 pracownicy Wydziału PiP korzystali ze środków przeznaczonych na badania naukowe, służące rozwojowi młodych naukowców, przekazywanych corocznie w następujących kwotach:

2011 – 18 426 zł.

2012 – 26 110 zł.

2013 – 32 370 zł.

W latach 2009-2013 pracownicy korzystali ze środków przeznaczonych na badania naukowe w konkursach na projekty badawcze, organizowanych przez:

MNiSW - 88 513 zł.

NCN - 114 000 zł.

Komisję Europejską - 88513 euro.

Dodatkowo z uczelnianych środków na rozwój naukowy w ostatnich latach otrzymano następujące kwoty:

2011 – 231 975 zł.

2012 – 263 850 zł.

2013 – 148 203 zł.

Badania naukowe i ich jakość mają podstawowe znaczenie dla procesu kształcenia, która jest (częstkową) pochodną jakości badań naukowych. Wyniki badań naukowych mają istotny wpływ na treści poszczególnych modułów programu studiów, powodują ich ciągłą aktualizację. Badania naukowe prowadzone przez nauczycieli akademickich Wydziału wykorzystywane są w końcowym etapie studiów. Tematyka seminariów, wykładów monograficznych oraz tematy prac dyplomowych są w większości przypadków ściśle związane z aktualną pracą badawczą promotora. Badania prowadzone w jednostce pozwalają zapewnić wysoki poziom merytoryczny kierunku pedagogika.

Na wizytowanym kierunku prowadzone są badania naukowe przez nauczycieli akademickich. Studenci mają możliwość udziału w tych badaniach w czasie realizacji pracy licencjackiej oraz magisterskiej, a także w ramach rozwijania własnych zainteresowań. Z informacji uzyskanej od Władz Wydziału, wynika, że studenci biorą udział w badaniach naukowych głównie w trakcie realizacji prac dyplomowych. W ciągu 3 ostatnich lat studenci z wizytowanego kierunku byli współautorami 24 publikacji naukowych, z czego 3 są obecnie przyjęte do druku, ale jeszcze nie opublikowane.

Studenci uczestniczą także w badaniach naukowych poprzez działalność w kołach naukowych funkcjonujących na Wydziale Pedagogiki i Psychologii.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia zgodnie z wymogami stawianymi jednostkom prowadzącym drugi stopień studiów prowadzi rozbudowane badania naukowe. Poza licznymi tematami badań statutowych realizowane są badania zespołowe finansowane z funduszy europejskich oraz z Narodowego Centrum Badań. Suma środków przeznaczona w ostatnich latach na badania to prawie dwa miliony złotych. Pozytywnie należy dostrzec udział młodych naukowców w badaniach naukowych oraz włączanie studentów do badań. Zwraca uwagę stosunkowo niewielka aktywności międzynarodowa w projektach badawczych, wymianie pomiędzy uczelniami, oraz w realizacji projektów finansowanych przez EU. W obszarze mobilności naukowej wykładowców oraz w ich naukowej aktywności międzynarodowej widać jeszcze dość duże rezerwy.

Poziom badań naukowych daje solidne podstawy kształcenia na kierunku pedagogika i doskonalenia tego procesu poprzez liczne projekty badawcze.

Jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów;

Na Uniwersytecie w Białymstoku ogólne i szczegółowe zasady rekrutacji na rok akademicki 2013/2014 zostały określone *Uchwałą nr 1249 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 30 maja 2012 r.* Rekrutacja w przypadku wizytowanego kierunku prowadzona jest na studia I i II stopnia przy użyciu systemu Internetowej Rejestracji Kandydatów (IRK). Postępowanie rekrutacyjne przeprowadzane jest przez powoływaną przez Dziekana Wydziałową Komisję Rekrutacyjną (WKR), w skład której wchodzi przedstawiciele studentów, których liczbę określa Rada Wydziału na wniosek organu Samorządu Studentów. Natomiast na szczeblu uczelnianym powoływana jest przez rektora Uczelniana Komisja Rekrutacyjna (UKR), której przewodniczącym jest Prorektor ds. Dydaktycznych i Studenckich, a do składu komisji rektor może powołać przedstawiciela Samorządu Studentów. Do zadań UKR należą w szczególności: koordynacja i nadzór nad pracami WKR oraz rozpatrywanie odwołań od decyzji WKR. Na wizytowanym kierunku kwalifikacja na studia I stopnia odbywa się na podstawie wyników części pisemnej egzaminu maturalnego uzyskanych z przedmiotów: język polski oraz język obcy. Natomiast w trakcie kwalifikacji na studia II stopnia brane są pod uwagę: ocena z dyplomu ukończenia studiów I stopnia na kierunku pedagogika lub kierunku należącym do obszaru i dziedziny nauk humanistycznych lub społecznych oraz średnia arytmetyczna ocen ze studiów. Dodatkowo w przypadku osób, których średnia wynosi poniżej 4,0 przeprowadzana jest rozmowa kwalifikacyjna, której wynik również brany jest pod uwagę w procesie kwalifikacji. W przypadku niewyczerpania liczby miejsc z powodu rezygnacji kandydatów przyjmowane są kolejne osoby z listy, natomiast gdy kandydaci, którzy wykroczyli poza limit przypisany dla kierunku, posiadają liczbę punktów identyczną jak osoba, która została przyjęta jako ostatnia limit automatycznie zostaje zwiększony.

Rekrutacja prowadzona na kierunek pedagogika nie zawiera regulacji dyskryminujących poszczególne grupy społeczne, a nawet ułatwia im możliwość przystąpienia do rekrutacji np. poprzez udostępnianie stanowisk komputerowych, z których kandydaci mogą skorzystać w celu rejestracji do systemu IRK.

- 2) system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen;

Ogólne warunki zaliczenia przedmiotów, składania egzaminów oraz usprawiedliwiania nieobecności zostały określone w *Regulaminie Studiów Uniwersytetu w Białymstoku*, natomiast szczegółowe zasady ustalane są przez Dziekana oraz nauczycieli akademickich prowadzących poszczególne przedmioty i podawane są studentom na początku realizacji kursu.

Z opinii przedstawionych przez studentów wizytowanego kierunku wynika, że mają oni dostęp do swoich prac zaliczeniowych i mogą uzyskać informację o popełnionych przez siebie błędach.

W trakcie spotkania przekazali informację, że już na początku kursu znają zagadnienia egzaminacyjne, które obowiązują ich będą w trakcie składania egzaminu, a w wielu przypadkach już na samym początku zajęć poznają kryteria, które stosowane będą podczas egzaminowania.

Studenci obecni na spotkaniu posiadali wiedzę dotyczącą zagadnień z poszczególnych przedmiotów, a z ich opinii wynika, że zagadnienia te poznają już na początku kursu i są one przestrzegane przez prowadzących.

Z opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA wynika, że mogą oni w trakcie realizacji zajęć osiągnąć efekty kształcenia, których znajomość sprawdzana jest następnie na egzaminie.

- 3) struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów;

Na wizytowanym kierunku studenci mają możliwość uczestnictwa w Programie Mobilności Studenckiej (MOST) oraz LLP-Erasmus. W przypadku obydwu programów studenci informację znaleźć mogą na stronie internetowej Uczelni. W roku akademickim 2012/2013 z programu MOST skorzystało 2 studentów, natomiast z programu Erasmus – 6.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili opinię, że posiadają oni informacje dotyczące możliwości skorzystania z wymian w ramach programu MOST i LLP-Erasmus.

Studenci wyrazili opinię, że po powrocie z wymian nie spotkali się oni z problemem zaliczenia przedmiotów, które realizowali w innej Uczelni.

Na Uczelni prowadzona jest popularyzacja wiedzy o wymianach studenckich i punktach ECTS, można to stwierdzić przede wszystkim na podstawie dużej wiedzy studentów z tego zakresu.

- 4) system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

Na Uniwersytecie w Białymstoku stypendia przyznawane są zgodnie z *art. 173 ust. 1 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.)*. Wewnętrzne zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej wprowadzone zostały przez *Regulamin przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej studentom Uniwersytetu w Białymstoku*, którego obowiązywanie zostało wprowadzone *Zarządzeniem Nr 29 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 1 października 2013 r.* Wnioski o stypendia socjalne, specjalne, a także zapomogi rozpatrywane są przez Wydziałową Komisję Stypendialną ds. Studentów, która powoływana jest przez Dziekana, a studenci stanowią większość składu Odwoławczej Komisji Stypendialnej ds. Studentów. Rozdział środków na stypendia wprowadzony został na Uniwersytecie w Białymstoku *Komunikatem nr 8 Rektora Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 8 listopada 2013 r.* w porozumieniu z Parlamentem Studenckim, którego zgoda zawarta jest w *Uchwale nr 6 Parlamentu studenckiego Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 29 października 2013 r.* Z dokumentów tych wynika, że stypendium socjalne wypłacane studentom wynosi od 400,00 do 600,00 złotych i może zostać zwiększone o 150,00 złotych z tytułu *art. 182, ust. 1 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.* lub o 240,00 złotych z tytułu *art. 182, ust. 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.* Stypendium specjalne przyznawane jest studentom z udokumentowaną niepełnosprawnością, a jego wysokość zależy od stopnia niepełnosprawności określonego w orzeczeniu i wynosi ono, w przypadku stopnia lekkiego – 200,00 złotych, stopnia umiarkowanego – 250,00 złotych i stopnia znacznego – 300,00 złotych. Stypendium rektora dla najlepszych studentów przyznawana jest maksymalnie dla 10% najlepszych studentów, a jego wysokość zależy od miejsca studenta na liście rankingowej i wynosi od 350,00 do 500,00 złotych. Maksymalna wysokość przyznanej studentowi zapomogi może wynosić 800,00 złotych. Uniwersytet w Białymstoku dysponuje również miejscami w 3 domach studenckich, w których cena waha się od 270,00 do 400,00 złotych za miesiąc, a cena uzależniona jest od położenia i stanu akademika, a także liczby studentów mieszkających w pokoju. W obecnym roku akademickim z miejsc w domach studenckich Uczelni korzysta 96 studentów kierunku pedagogika.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili opinię, że w ich odczuciu wysokość stypendiów jest adekwatna do terenu na jakim znajduje się Uczelnia, a sam mechanizm motywujący stypendiów uważają za pozytywny, ponieważ są one dla nich dodatkowym argumentem dla lepszego osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość indywidualizacji procesu kształcenia poprzez wybór przedmiotów fakultatywnych zgodnych z zainteresowaniami studentów, wybór realizowanej specjalności, a także poprzez możliwość realizowania studiów w formie Indywidualnej Organizacji Studiów (IOS) oraz Indywidualnego Toka studiów (ITS). Z informacji przedstawionych przez Władzę Wydziału wynika, że nauczyciele akademicy prowadzą konsultację w wymiarze 3 godzin tygodniowo, natomiast Władze Wydziału prowadzą konsultację w wymiarze 2 godzin dwa razy w tygodniu. Z informacji uzyskanych od studentów wynika, że w podanych godzinach konsultacji można zastać zarówno nauczycieli akademickich jak i Władze Wydziału i porozmawiać o wszystkich problemach związanych z procesem kształcenia.

Z informacji uzyskanych od studentów wynika, że sylabusy zawierają kompletne informacje, które ułatwiają im proces kształcenia, a także zawierają proponowaną przez prowadzących literaturę, która w opinii studentów pomaga im osiągnąć zakładane efekty kształcenia, a także rozwijać swoje zainteresowania.

Na Wydziale Pedagogiki i Psychologii działa Rada Wydziałowa Samorządu Studentów, która jest organem Parlamentu Studenckiego, który funkcjonuje na podstawie *Regulaminu Samorządu*, którego zgodność z *ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.* stwierdzona została *uchwałą nr 1247 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 30 maja 2012 r.*, na Wydziale działa także 12 kół naukowych, które zrzeszają ponad 100 studentów. Na Uczelni funkcjonują także 3 organizacje studenckie oraz 7 stowarzyszeń studenckich. Studenci Wydziału bardzo chętnie angażują się w działalność studencką. Studenci w trakcie spotkania wyrazili również opinię, że w trakcie realizacji projektów mogą liczyć na wsparcie ze strony Uczelni zarówno merytoryczne, jak i materialne, co bardzo ułatwia im działalność oraz rozwijanie swoich zainteresowań i umiejętności.

Z opinii studentów przedstawionych w trakcie spotkania z ZO PKA wynika, że na wizytowanym kierunku funkcjonują opiekunowie roczników, jednakże ich pomoc i interwencja jest niezbędna tylko w krytycznych przypadkach, jednakże gdy takie się pojawiają, studenci zawsze mogą liczyć na ich pomoc.

Studenci wizytowanego kierunku posiadają dostęp do dokumentacji związanej z tokiem studiów, a także do informacji dotyczących ich planu zajęć lub ewentualnych zmian wynikających, np. z nieobecności prowadzącego za pośrednictwem platformy USOS oraz strony internetowej Wydziału.

Studenci obecni na spotkaniu wyrazili opinię, że zapisy do promotorów w celu realizacji pracy dyplomowej odbywa się drogą elektroniczną za pośrednictwem platformy USOS co wskazali jako bardzo duże utrudnienie, w ocenie studentów lepszym rozwiązaniem byłyby indywidualne zapisy u prowadzących po odbyciu z nimi rozmowy, a nie za pośrednictwem platformy, ponieważ w większości przypadków skutkuje to efektem „kto pierwszy ten lepszy” i studenci bardzo często nie zwracają uwagi na swoje zainteresowania tylko zapisują się do promotorów, którzy zostali, a których działalność naukowa nie jest pokrewna z zainteresowaniami studentów.

Jako słabą stronę obsługi administracyjnej studenci wskazali, krótki czas otwarcia dziekanatu, co jest bardzo uciążliwe zwłaszcza w przypadku studiów niestacjonarnych, ponieważ skutkuje bardzo długimi kolejkami. Studenci chcieliby, że godziny otwarcia dziekanatu zostały wydłużone.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI **Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych**

1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów.

2) W opinii studentów system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.

3) W opinii studentów struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów.

4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia, z wyjątkiem doboru promotorów do pisania prac dyplomowych, ponieważ zapisy przez platformę internetową w wielu przypadkach skutkują pisaniem pracy dyplomowej o tematyce niezgodnej z zainteresowaniami studentów.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów,

Na Wydziale stosuje się działania mające na celu doskonalenie jakości kształcenia, wynikające m.in. z Uchwały nr 792 Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 25 marca 2009 r. (z późn. zm.: Uchwała nr 1170 z dnia 21 grudnia 2011 r., nr 1450 z dn. 18 września 2013 r.) w sprawie wprowadzenia w Uniwersytecie w Białymstoku Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Zgodnie z § 1 celem Systemu jest:

- stałe monitorowanie i podnoszenie jakości kształcenia w Uniwersytecie,
- podnoszenie rangi pracy dydaktycznej,
- tworzenie jednoznacznych procedur oceny organizacji i warunków kształcenia umożliwiających porównywanie oferty edukacyjnej w ramach uczelni,
- zwiększenie mobilności studentów/doktorantów kraju i za granicą, a tym samym zwiększenie ich szans na rynku pracy,
- informowanie kandydatów na studia o jakości kształcenia na Uczelni kwalifikacjach absolwentów.

System dotyczy wszystkich etapów i aspektów procesu dydaktycznego, uwzględnia wszystkie formy weryfikowania efektów kształcenia osiągane przez studentów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz oceny dokonywane przez studentów, ocenę zajęć dydaktycznych, uzyskiwanie opinii absolwentów Uczelni, uzyskiwanie opinii pracodawców o poziomie zatrudnianych absolwentów, a także wnioski z monitorowania kariery zawodowej absolwentów Uniwersytetu.

Dla realizacji zadań WSZJK powołane zostały: Uczelniana Komisja ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz Wydziałowe Komisje: ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia (Uchwała Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii z dn. 18 października 2012 r., w sprawie powołania Komisji w składzie: pracownicy naukowo – dydaktyczni Wydziału reprezentujący poszczególne kierunki studiów, przedstawiciel studentów), ds. ewaluacji efektów kształcenia (Uchwała Rady Wydziału z dn. 7 listopada 2013 r. w sprawie powołania Komisji w składzie: pracownicy naukowo –dydaktyczni Wydziału, przedstawiciel studentów).

Do zadań Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia należą: opracowanie zasad wydziałowego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na wszystkich kierunkach realizowanych na Wydziale, prowadzenie działań dotyczących

doskonalenia jakości kształcenia, modyfikowania programów i planów studiów, opracowywanie nowych i doskonalenie istniejących narzędzi do ewaluacji jakości procesu kształcenia, ocenę spójności programu kształcenia ze strategią i misją Uniwersytetu oraz Wydziału, wypracowanie procedur dotyczących organizacji procesu kształcenia, informowanie kandydatów na studia oraz studentów o realizowanych na Wydziale działaniach zapewniających sprawną organizację i jakość procesu kształcenia.

W ramach tej Komisji powołano komisję do spraw ewaluacji. Należy zwrócić uwagę jednak na to, że komisja ds. weryfikacji dopiero zaczyna swoją działalność. W uchwale RW nazwano jednak tą komisję ds. ewaluacji efektów kształcenia, to wydaje się zbyteżnym zawężeniem zadań tej komisji. Uczelnia przyjęło bowiem wzorcowe efekty kształcenia i one same nie podlegają zmianie. Zasadnym byłoby nazwanie tej komisji zgodnie z zaproponowaną wcześniej ogólną strukturą WZJK, to jest komisja ds. weryfikacji efektów kształcenia. Tu należy też ewaluować sposoby weryfikacji efektów na poszczególnych przedmiotach oraz ich zgodność z formą i treścią prac etapowych.

W ramach kompetencji Komisji ds. ewaluacji efektów kształcenia należą: opracowanie procedury ewaluacji efektów kształcenia osiąganych przez studentów, wypracowanie planu ewaluacji efektów kształcenia osiąganych przez studentów w zakresie modułu/przedmiotu kształcenia, seminarium dyplomowego, praktyk studenckich, przeprowadzenie ewaluacji ww. zakresie, dokonanie analizy wyników ewaluacji efektów kształcenia oraz sporządzenie Raportu z przeprowadzonej ewaluacji.

Uczelnia posiada Uczelniany System Zapewnienia Jakości Kształcenia o strukturze typowej dla uczelni wydziałowych. Został on wprowadzony Uchwałą Senatu z dnia 25 marca 2009 roku. W roku 2013 uchwałą z dnia 18 września 2013 r. zmieniono poprzednią uchwałę w celu doskonalenia u uzupełniania systemu. Obecnie nadrzędną rolę pełni w systemie Uczelnia komisja ds. zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. W skład Komisji wchodzi pracownicy dydaktyczni poszczególnych wydziałów, przedstawiciel samorządu doktorantów, dwóch studentów. Całością kieruje pełnomocnik Rektora ds. jakości kształcenia. Na wydziale działa Wydziałowa Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w skład zespołu wchodzi przedstawiciele studentów, oraz pracownicy odpowiedzialni za Rady Programowe poszczególnych specjalności. Ponadto oprócz komisji ds. wdrażania jest komisja ds. weryfikacji efektów kształcenia. Komisja ta w Uchwale nr 71 Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii z dnia 7 listopada 2013r. nazwana została ds. ewaluacji efektów kształcenia. W uchwale określono zadania i kompetencje członków Komisji.

Należą do nich:

1. Opracowanie procedury ewaluacji,
2. Wypracowanie planu ewaluacji
3. Przeprowadzenie ewaluacji
4. Dokonanie analizy wyników efektów kształcenia
5. Sporządzenie raportu z przeprowadzonej ewaluacji

W dokumentacji zawarto też szczegółowe zadania Komisji ds. Zapewnienia i Doskonalenia jakości Kształcenia. Celom i zadaniom przypisano proponowane działania.

W protokole spotkania komisji z dnia 21.02. 2013 są informacje na temat planu organizacji prac nad modyfikacją planów i programu studiów na wydziale. Dla pedagogiki procedura ta wyglądała następująco:

- powołano Rady Programowe dla poszczególnych specjalności.
 - Rada Programowa opracowała moduły specjalnościowe, pozyskała opinie interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych, przypisano efekty kształcenia do przedmiotów
 - Komisja ds. Jakości Kształcenia przeprowadziła analizę planów i propozycji Rady Programowej
 - Dokonano sprawdzenia matrycy efektów kształcenia – sprawdzono zgodność efektów kierunkowych, specjalnościowych i obszarowych
 - Rada Wydziału zatwierdziła specjalności
 - Senat UB zatwierdził kierunek i specjalności
 - Koordynator kierunku – opracowanie sylabusów kierunkowych
 - Zamieszczenie sylabusów w USOS
 - Opracowanie sylabusów specjalnościowych
- Prace trwały od 21.02.13 do 15.09.13.

Uchwałą Senatu z dnia 8 września 2013 wprowadzono jednolity wzór sprawozdania działalności wydziałowego systemu i doskonalenia jakości kształcenia, protokół hospitacji zajęć dydaktycznych na wydziale, ankietę oceny zajęć dydaktycznych, ankietę ewaluacyjną, ankietę studentów uczestniczących w wymianie międzynarodowej (również w wersji anglojęzycznej), ankietę absolwenta.

Wzory ankiet ewaluacyjnych należy ocenić pozytywnie, ich punkty i forma pozwala na pełne poznanie opinii ewaluacyjnych studentów. Również ankiety hospitacyjne są sporządzone właściwie. Dla ankiet oraz arkuszy przewidziano też pytanie otwarte, pozwalające na pełne wypowiedzi studentów i osób hospitujących na tematy nieznajdujące się w pytaniach zamkniętych.

W dokumentacji są liczne protokoły zebrań prac komisji ds. jakości kształcenia od listopada 2012 do grudnia 2013 roku. Z protokołów wynika, że szczególną uwagę poświęcono opracowaniu procedur i sposobów weryfikacji efektów kształcenia. I tak przykładowo 30.09.2013 omawiano procedurę dyplomowania, dnia 6.06.2013 analizie poddano treści uchwał dotyczących jakości kształcenia, dnia 16.05.2013 analizowano działalność Rad Programowych,. Dnia 7.02. 2013 opracowano wzór sylabusu praktyk, dnia 17.01.2013 omawiano zasady rekrutacji, dnia 29.11.2012 przeanalizowano ankiety wprowadzone Uchwałą Senatu 18 września 2011 roku i zaproponowano ich ewaluację.

W dokumentacji WSZJK znajdują się liczne procedury operacjonalizacji systemu. Procedury wprowadzono Uchwałą nr 77 Rady Wydziału z dnia 6 grudnia 2013 r. Na Wydziale Pedagogiki i Psychologii przyjęto następujące procedury dotyczące zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia:

- obszerna procedura dyplomowania wpisana do regulaminu studiów. W procedurze jest opis części ogólnej, a następnie dział wyboru tematu pracy i promotora, dział przygotowania pracy do obrony, zadania promotora, zadania recenzenta, opis egzaminu dyplomowego, wzór strony tytułowej pracy.
- procedura związana z wypisaniem ocen do indeksu elektronicznego / karty osiągnięć studenta – opis podstawy prawnej procedury, adresaci i cel procedury, opis procedury, zasady wprowadzenia ocen do USOS, obowiązki pracowników dziekanatu, obowiązki studentów, słuchaczy studiów podyplomowych,

- procedura zmiany terminu realizacji przedmiotu i odwoływania zajęć dydaktycznych – postawa prawna procedury, adresaci, cel, osoby odpowiedzialne za procedurę , zakres, opis,
- procedura postępowania w sytuacji ujawniania niskiej jakości zajęć dydaktycznych – postawa prawna, adresaci, osoby odpowiedzialne, zakres, opis,
- procedura hospitacji zajęć dydaktycznych prowadzonych przez nauczycieli akademickich, - adresaci, cel, osoby odpowiedzialne, zakres, opis,
- procedura oceny jakości kształcenia i zajęć dydaktycznych – podstawa prawna, adresaci, cel, osoby odpowiedzialne, opis,
- procedura określenia różnic programowych – podstawa prawna, cel, osoby odpowiedzialne, zakres i opis,
- procedura powoływania studenckich kół naukowych
- procedura stosowania europejskiego systemu transferu punktów ECTS
- procedura przyznawania indywidualnego toku studiów
- procedura przyzwania indywidualnej organizacji studiów
- procedura związana z prowadzeniem zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik na odległość

Z merytorycznego punktu procedury nie budzą zastrzeżeń. Ich wprowadzenie jest dobrym przykładem operacjonalizacji zadań WSZJK.

Komisja ds. Jakości Kształcenia opracowuje roczne sprawozdania ze swojej działalności. Członkowie komisji przeszli szereg szkoleń z zakresu jakości kształcenia. W sprawozdaniu za rok 2012/2013 czytamy w punkcie 1 o monitorowaniu standardów akademickich. Po opisie działań monitorujących sporządzono wnioski i rekomendacje dla systemu.

W punkcie drugim omówiono ocenę procesu kształcenia. Dołączono analizę ankiet ewaluacyjnych, w tym subiektywną ocenę kierunku studiów, ocenę poszczególnych elementów procesu kształcenia (wykładów, ćwiczeń, seminariów, fakultetów, warsztaty i laboratoria, praktyki, konsultacje, infrastruktura). W raporcie przytoczono też pojedyncze wypowiedzi studentów na temat możliwości poprawy ogólnej jakości kształcenia.

Kolejny punkt raportu dotyczy oceny zajęć dydaktycznych. W pytaniach zwracano uwagę na przygotowanie prowadzącego, umiejętności zainteresowania studentów, innowacyjność prowadzonych zajęć, komunikatywność prowadzącego, stosunek do studenta, sposób oceniania. W prowadzeniu zajęć najniższe oceny uzyskano w ocenie innowacyjności zajęć. Rekomendacja zespołu to poprawienie tego aspektu dydaktyki. Tego jeszcze nie zrobiono.

Czwarty punkt raportu to monitorowanie warunków kształcenia o organizacji studiów. W rekomendacji zaleca się przygotowanie planów zajęć w systemie USOS.

Punkt piąty to ocena mobilności studentów. Oceniono ją na stosunkowo niski poziomie. W zaleceniach zaleca się motywowanie studentów do wymiany międzynarodowej i propagowanie tej idei. Nie ma informacji na temat poprawy tego elementu i opisu działań by ten element poprawić.

Punkt szósty raportu to opinie absolwentów na temat uczelni i studiowanego kierunku. Uczelni wystawiono pozytywne opinie. Najniżej oceniono pracowników administracji.

W punkcie 7 opisano opinie pracodawców o poziomie zatrudnionych absolwentów.

Raport należy ocenić jako kompletny i starannie przygotowany. Jest on istotnym punktem ewaluacji WSZJK.

W dokumentacji WSZJK na podobnej zasadzie jak wyżej opisana sporządzono sprawozdanie z prac komisji ds. jakości kształcenia za rok 2011/2012. Na podstawie tego dokumentu nie można jednak określić w pełni skuteczności WSZJK, gdyż nie ma informacji o działaniach jakie podjęto po znajdujących się w nim zaleceniach.

W kontekście możliwości ewaluacyjnych przeglądano też poszczególne ankiety studentów. W części pytań ankietowych opracowywanych w formie tabel zbiorczych nie ma zastrzeżeń co do ich opracowania. Problem pojawia się w wyważeniu pytań otwartych. W pytaniu nr 3 „Co Twoim zdaniem należałoby zmienić w pierwszym rzędzie by poprawić jakość kształcenia na twoim kierunku ?”, jest wiele uwag dotyczących zwiększenia zajęć praktycznych w toku studiów, braku empatii wobec studentów, uwagi by poprawić program zajęć. Bardzo dużo też negatywnych ocen prac dziekanatów, włącznie z podważaniem kompetencji pracujących tam ludzi.

Oto przykłady takich wpisów:

„Ponad 80 % zajęć jest prowadzona nieciekawie”:

„Więcej zajęć praktycznych, za dużo teorii”

„Za dużo przedmiotów niezwiązany z kierunkiem studiów”

„Dużo przedmiotów zbędnych”

„Mało wiedzy praktycznej”

„Z dużo niepotrzebnych przedmiotów”

Przy czym należy wskazać, że najczęstszym wpisem i uwagą krytyczną do programu studiów jest zbyt mała ilość przydatnych zajęć praktycznych. Kwestia to została częściowo omówiona w raporcie, jednak brak konkretów w rekomendacji raportu ewaluacyjnego Komisji ds. jakości kształcenia. Jedyne uwagi w raporcie 2012/2013 brzmi następująco: „Na otwartym spotkaniu z pracownikami Wydziału należy wskazać dominujące uwagi dotyczące prowadzenia zajęć sygnalizowane przez studentów w anonimowych ankietach”.

To zdecydowanie zbyt słaba rekomendacja, która może nie uruchomić żadnych działań post ewaluacyjnych. Wskazaniem byłoby poprawienie tej formy rekomendacji i zaproponowanie konkretnych działań naprawczych.

Pracownicy są też oceniani w systemie USOS. Przedstawiono wydruk tych ocen. W przeważającej mierze są to oceny tylko kilku osób. Na podstawie których trudno ocenić jakość zajęć. Oceny są w przeważającej mierze pozytywne (powyżej 5 w skali sześciostopniowej).

W ocenie sumującej te działania trudno w pełni odpowiedzieć na pytanie o efektywność WSZJK. Na podstawie jego elementów widzimy efekty w poszczególnych zakresach. Pracownicy są hospitowani, wśród studentów przeprowadzone są ankiety ewaluacyjne, a wyniki te są raportowane. Na wydziale bardzo wnikliwie i poprawnie opracowano szereg procedur pro jakościowych, które same w sobie nie gwarantują wprowadzenia poprawy jakości kształcenia, ale dążenie do niej ułatwiają. Pewne zastrzeżenia budzi sposób raportowania

wyników ewaluacyjnych, a w szczególności zbyt słabe rekomendacje co do działań naprawczych i doskonalących WSZJK. W większości przypadków nie wiemy też co się dzieje po takiej rekomendacji, czy w ogóle się coś dzieje, a jeśli tak to jaką te działania miały skuteczność. W rozmowach z osobami z Komisji ds. Jakości Kształcenia podkreślano, że te zadania ma przejąć nowo powstała Komisja ds. Ewaluacji. Powstała ona jednak dopiero pod koniec 2013 roku i efektów jej pracy trudno już oczekiwać.

- 2) w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

W dokumentacji WSZJK istnieją liczne protokoły spotkań konsultacyjnych z członkami Rad Programowych, z interesariuszami zewnętrznymi, z władzami wydziału, kierownikami katedr. Raporty i wyniki ewaluacji systemu są przedstawiane członkom Rady Wydziału. Komisja prowadzi też otwarte spotkania konsultacyjne dla studentów.

W grudniu 2013 opracowano działania szczegółowe dla komisji ds. ewaluacji efektów kształcenia do czerwca 2014.

Dnia 3.12 2013 Prodziekan zwróciła się do APS by w ramach porozumienia między uczelniami oceniono program kształcenia oraz jakość sylabusów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Ekspertyza ma dotyczyć”:

- sposobu formułowania zakładanych efektów i ich spójności z matrycą
- sposobu weryfikacji efektów
- doboru treści i metod ich realizacji
- zasadności przypisywania liczby punktów ECTS `

Na spotkaniu z pracownikami potwierdzono ogólną znajomość WSZJK przez pracowników. Pojawiły się jednak głosy nadmiernego sformalizowania systemu. Szczególnie dobrze oceniany jest system hospitacji i ankietowania przez studentów. Pracownicy są zaznajamiani z wynikami swoich ocen przez kierownika Zakładu / Katedry. Mogą też swoje oceny przeczytać w systemie USUS.

Interesariusze byli powołani do oceny modułów specjalnościowych, w dokumentacji Rad Programowych specjalności są liczne protokoły spotkań z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi z podpisanymi listami obecności. Są między innymi tam przedstawiciele szkół, przedszkoli, ośrodków wychowawczych, placówek resocjalizacyjnych i organizacji. W Radach Programowych są też liczni interesariusze wewnętrzni wraz z studentami i doktorantami.

Z dokumentów przedstawionych przez Uczelnię wynika, że nad opracowaniem planów i programów kształcenia pracują Rady Programowe Specjalności, w których skład wchodzi studenci, a ich udział przez pozostałych członków oceniany jest jako bardzo aktywny. Propozycje wypracowane przez Rady Programowe analizowane są przez Kolegium Dziekańskie pod kątem spójności z koncepcją kształcenia na kierunku pedagogika. Na Wydziale funkcjonuje również Wydziałowa Komisja ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia, która tworzy programy kształcenia, a także pracuje nad ich zmianami na podstawie wyników prac Rad Programowych. W skład Wydziałowej Komisji ds.

Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia wchodzi przedstawiciele studentów, których udział oceniany jest jako czynny. Wydziałowa Rada Samorządu Studentów na Wydziale Pedagogiki i Psychologii opiniuje plany i programy studiów, natomiast Rada Wydziału w skład której wchodzi również przedstawiciele studentów uchwała plany oraz programy kształcenia.

Studenci biorą również udział w ankietach ewaluacyjnych, w których oceniają zadowolenie ze sposobu prowadzonych zajęć, czy zdobyli w trakcie kursu wszystkie zakładane efekty kształcenia przedstawione im na pierwszych zajęciach oraz czy w trakcie zajęć przygotowani są do swojej przyszłej pracy zawodowej. Według studentów są informowani o wynikach ewaluacji zarówno poprzez samych wykładowców, jak i poprzez stronę internetową uczelni, na której ukazują się raporty wydziałowej komisji ewaluacyjnej.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+/-	+
Umiejętności	+	+	+	+	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+/-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego³ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1). Na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UB prowadzącego kierunek pedagogika funkcjonuje dobry, przejrzysty i efektywny Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia. Jako bardzo dobre posunięcie uważa się funkcjonowanie Komisji ds. Wdrażania Jakości Kształcenia oraz Komisji ds. Weryfikacji i Ewaluacji Systemu. Zwraca uwagę dobra operacjonalizacja systemu poprzez rozbudowanie licznych procedur. Protokoły ewaluacyjne są przygotowane solidnie i rozbudowane. Drobne zastrzeżenia sformułowano do procesu ewaluacji systemu, głównie do rekomendacji post ewaluacyjnych. W zapewnieniach przedstawiciele władz dziekańskich powołanie Komisji ewaluacyjnej ma ten problem wyeliminować. Należy zatem zintensyfikować działania zmierzające do większej skuteczności WSZJK, poprzez prace Komisji ds. Ewaluacji oraz poprzez faktyczne wdrażanie jej zaleceń. Zalecenia komisji, sposób ich realizacji i uzyskany efekt powinny być monitorowane.

2) W WSZJK włączono w odpowiedni sposób interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Komisje poradzą konsultację z interesariuszami w postaci spotkań otwartych. Dużą rolę w kontaktach z interesariuszami spełniają Rady Programowe poszczególnych specjalności. Pracownicy, członkowie tych rad oprócz spotkań i konsultacji formalnych deklarowali szereg kontaktów nieformalnych wynikających z długoletniej współpracy z instytucjami edukacyjnymi i wychowawczymi.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		+			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		+			
3	program studiów		+			
4	zasoby kadrowe		+			
5	infrastruktura dydaktyczna		+			
6	prowadzenie badań naukowych		+			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		+			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		+			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających

podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w ocenianej jednostce można określić pozytywnie. Za silną stronę Uczelni można uznać:

atrakcyjną ofertę edukacyjną, kształceniu na potrzeby środowiska i zapotrzebowanie rynku pracy,
koncepcję i program kształcenia oraz zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w doskonalenie tej koncepcji,
spójny wewnętrznie i adekwatny do zakładanych efektów (etapowych, jak i końcowych) system ich weryfikacji składający się z wielu szczegółowych procedur,
różnorodne formy i metody kształcenia, odpowiednio dobierane do zakładanych efektów,
procedury wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia,
badania naukowe.

W akredytowanej jednostce istnieje jednak konieczność działań doskonalących, które dotyczą:

- Włączenia większej liczby pracowników do międzynarodowej współpracy,
- W zakresie funkcjonowania WSZJK zwrócić szczególną uwagę na procedurę dyplomowania (podnieść jakość niektórych prac dyplomowych poprzez wprowadzenie procedury ustalania i zatwierdzania tematów prac dyplomowych oraz zwrócić uwagę na jakość sporządzanych recenzji)
- Należy zintensyfikować działania zmierzające do większej skuteczności WSZJK, między innymi poprzez prace nowo powołanej Komisji ds. Ewaluacji oraz poprzez faktyczne wdrażanie jej zaleceń. Zarówno zalecenia komisji, jak i sposób ich realizacji i uzyskany efekt powinny być monitorowane.